

ליקוטי מוהר"ן

מבואר

חברותא
ללימוד בעיון

תדעו כשיבא משיח צדקינו ויוסדו עוד ישיבות שילמדו בהם ספרי רבינו ז"ל
דברי מוהרנ"ת זצ"ל (שיש"ק ח"א תשז)

ליקוטי מוהר"ן

מבואר

חזרות ללימוד בעיון

מבוא לביאור

הביאור מורכב מג' חלקים:

הראשון – ביאור הפשוט, ששולב בגרסת התורה והוא מסקנת העיון שבהערות החלק השני – ההערות, בנוי על פי רוב בדרך של קושיא ותירוץ.^א ופתיחת כל המראה מקומות עם מפרשיהם כדי שהלומד יוכל בעצמו לדון בדיוק הדברים ולא יוכרח לסמוך עלי. שעל כן נקרא חיבור זה חזרות, כי הכוונה להיות עזר ללומד ולא ספר חידושי תורה אע"פ שמובלעים בו גם הרבה חדושים.

והשלישי – היא הקדמה לתורה שהיא מבט כללי על התורה, שאמור לקשור את כל חלקי התורה בקשר אחד. ועוד גם לבאר נושאים שבמיוחד קשים להבנה בתורה. והקדמה – בנויה על מסקנת העיון שבהערות לכן אין בה כמעט ראיות למבואר בה

דרך הלימוד נ"ל לדמות למחרוזת כי כל תיבה ומשפט בתורה הן חרוז נפלא שצריך לעיין בו תחילה בפני עצמו ללמוד אותו היטב ולכן בזה גלשתי גם מעבר לקשר העניין לתורה, ואח"כ לעיין בו כיצד נקשר לתורה, וכן לעבור מחרוזת לחרוז אע"פ שעדיין לא נקשרו היטב החרוזים כולם זה לזה. וכך נהגתי בכל מקום שכתבתי הערה ולפי מסקנת ההערה ביארתי את הפשט המשולב בגרסא.

וכל זה עדיין בחי' "הזורעין בדמעה", כי עיקר ה"ברינה יקצורו" זה למצא את החוט החזק שיחרוז את כל החרוזים היטב דהיינו לתפוס את מהלך התורה באופן שכולל את כל הפרטים בלא שישאר פרט מיותר שכביכול אין בו צורך למהלך התורה. וזה השתדלתי לעשות אחרי לימוד כל התורה בעיון כתבתי הקדמה לתורה שהכוונה בה לבד מביאורי מושגים קשים להבנה, העיקר לעשות סיכום קצר שכולל את כל החרוזים ופושט את כל הספיקות כפי שנתבררו בעיונים שבהערות. (אמנם כיון שאין ביהמ"ד בלא חידוש גם בהקדמה נתחדשו דברים שלא תמיד העתקתי אותם להערות) (וזו היתה כוונתי ועדיין אני מצפה להצליח יותר)

דפי הליקוטי מוהר"ן בצורת הדף נלקחו מליקוטי מוהר"ן מהדורת תקפא שהיא גרסת מוהרנ"ת שהדפיס בביתו, מוגה בהשוואה לשאר מהדורות. ובתוספת מ"מ, השייך למכון אבן שתייה ועדיין לא נדפס.

הערות אפשר להפנות למייל lezavotlaze@gmail.com

^א היכן שנזכר הריצ"ח הכוונה להרה"ג רבי יוסף צבי חשין שליט"א. (הריצ"ח כה 23) פירוש שהוא ביאור שאמר בתורה כה בדקה ה23. (הריצ"ח במדבר תשנ"ד) הפירוש שהוא ביאור שאמר בשיעור על הזוהר פיקודי שנאמר בשנת תשנ"ד פ' במדבר. הרבה יסודות וביאורים ששמעתי ממנו הבאתי ולא כולם ציינתי מחשש שלא לזה היתה כוונתו ובחלקם ציינתי שדברי הם עפ"י מה ששמעתי ממנו דאוי לי אם אומר ואוי לי אם לא אומר, והוא רחום יכפר עוון.

הודעה

כל הביאורים הם בדרך אפשר והצעה בלבד, כי מי יודע עומק כוונתו ובפרט אנו והלוואי שגם במה שכיוון למדרגתי לא שבשתי, ורק כיון שצויה לעיין ולחדש בתורתו אנו מקיימין דבריו על פי שכל הפשוט שלנו וכדברי מוהר"ת הנוקבים שכל מה שמקבל מרבו צריך לידע שעדין אינו יודע כלל, כי כפלים לתושיה, כי מאד עמקו מחשבותיו, כי דבריו הם כמעין הנובע והם פחינת מים עמקים עצה בלב איש. וצריכין בכל פעם לעיין היטב בדבריו הקדושים ולחתור ולשאב מהם עצות נפלאות באפן שיוכל להציל את עצמו משטף מים רבים של זה העולם. וכל מה שידע ויוציא מדבריו צריך לידע ולהבין ולהאמין שעדין אינו יודע כלל עד היכן מגיעים עמקות דבריו העמקים מני ים וכו'. רק כמה שהרשה יכול להתבונן מהם עצות לעבודתו יתברך פני מדרגתו, אבל עצם תורתו ואפילו שיחותיו הקדושות אי אפשר להשיג בשום אפן וכמו שאמרנו רבותינו וזכרונם לברכה, הרבה למדתי מרבותי ולא חסרתי מהם אלא וכו'. עכ"ל ועיקר כוונת החיבור הזה הוא לבאר הפשט באופן שכל אחד יוכל ללמוד ולערוך קושיות ללימוד בעיון ולפתוח את המראה מקומות להקל על הלומד בעיון. ולרגע לא שכחתי את אנ"ש החריפים שאם יעינו בזה מסתמא יהיו להם הרבה הערות, והרבה חדושים שעמלתי שעות רבות להבין ולחדש מסתמא אצלם הוא דבר פשוט שמיד עלו עליו. כל מעלתי עליהם היא רק הסבלנות לעמוד ולטרוח הרבה שעות עמ"ג להגיש כשלחן ערוך את הדברים להקל על הרוצה ללמוד בעיון, כיון שלא מצאתי אחר שעשה זאת.

התמצלות

אמנם מעט בברסלב העיון לפרסם חידושיהם חלקם כדי לא להיקרא בעל המחבר וכיו"ב תארי כבוד וחלקם כנראה מחשש שלא יצאו חובת הוהרת רבינו בתורה כא את ח' שאין לדרוש רבים אלא דברים המבוררים לו כאחותו שאסורה לו כמבואר בשבת קמה, ואע"פ שהוזהר בתורה סא' (סוף אות ה') שכ"א חייב להאמין בחשיבות חדושו, מסתמא כוונתו להאמין אבל לא לדרוש ולפרסם. אבל כיון שאמר אני חדש מלא ישן ולא ידוע שבוה דווקא יצא לחדש ולחלוק על מפרשים רבים שהאריכו בחיוב כתיבת חידושים עיין **מהרש"א** ב"ב י' שעל זה אחז"ל פסחים נ. אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו **ובספר חסידים** אות תקל מי שגילה לו הקב"ה דבר, ואינו כותבה ויכול לכתוב, הרי גזול מי שגילה לו, כי לא גלה לו אלא לכתוב, דכתיב (תהלים כה יד) סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם, וכתיב (משלי ה טז) יפוצו מעינותיך חוצה, וזה שכתוב (קהלת יב יד) יביא במשפט על כל נעלם, שגורם שנעלם, אם טוב שגילה לו אם רע, שאינה כותבה. ובביאור **ברית עולם להחיד"א** שם. הוסיף בשם ספר **לב אריה** שכתב בהקדמתו משם רז"ל שבזמן שבית המקדש קיים כשאדם מקריב קרבן מתכפר לו וכשאדם כותב בספר מה שלומד איוה חידוש הכתיבה זו עולה לו במקום קרבן. ובוה פי' הרב הנ"ל את הכתוב וזכר ומנחה לא חפצת וכו' עולה וחטאה לא שאלת או אמרתי הנה באתי במגילת ספר כתוב עלי שיעלה במקום קרבן. עוד עי"ש בשם ספר **רבינו אפרים** על התורה כתב יד פרשת כי תשא שכתב משם **רבי אליעזר מגרמיזא** ז"ל שכל מי שמגלין לו רזי תורה מן השמים ואינו כותבו עתיד ליתן את הדין עכ"ל. ועיין **שפתי כהן** למוה"ר מרדכי הכהן מגורי הארז"ל בהקדמת ספרו בזה"ל "ניתנה רשות למי שחננו ה' קצת דעה וחכמה ובינה לבאר ולפרש מה שקבלה נשמתו בסיני ואם לא יכתבם נראה לי שהוא נענש כמו הנביא שהוא כובש נבואתו שחייב מיתה. ועיין בספר **מחשבות חרוץ** לר' **צדוק הכהן** אות טו שכתב שיש גם חיוב לפרסם כי שמא יש בדבריו איוה חידוש השייך לחלקו ולא נגלה לשום אדם והוא לכך נוצר לגלותו בעולם, ואם לא, ח"ו יצטרך להתגלגל.

עוד עיין בספר **קהילות יעקב** ז"ע שכתב בהקדמת ספרו בשם ספר תורת גיטין מאמר הקדמון שדבר טוב אחד בספר מציל על הספר כולו. עכ"ל. לכן אולי ע"י הודעה והתמצלות הנ"ל אפשר כן לפרסם איוה חידושים גם לפחותים כמונו, ואנו תקווה שעכ"פ דבר טוב אחד יש גם בחיבור זה ויציל על הספר כולו. ואע"פ שהרמב"ם מוהיר באגרות קדש מאמר קדוש ה' שלפני שדורש לרבים יחזור ד"פ אבל מה שכותב צריך לחזור אלף פעמים, מסתמא הכוונה להוראה למעשה ואע"פ שבדברי רבינו יש הוראה בקיום עצותיו ועיניו השקפה למעשה, מסתמא בדרך לימוד מותר דא"ל"כ לא שבקת ח' ומסתמא גם הוהרת רבינו הנ"ל אפשר לפרש כך.

עכ"פ אם טעינו והוהרתם היא בכל עניין, אולי ראוי לכנות את הביאור חברותא, כי חברותא דרכו לומר גם את ספקותיו ולא רק דברים המבוררים כאחותו שאסורה.

עוד עניין חתימת שם המחבר היא סוגיא בפ"ע עיין **ספר חסידים** שסו שחכמים ראשונים נמנעו כדי שלא להנות מהתורה ועיין שם סימן ח' שרשב"ג מ' הרוגי מלכות תלה בזה סיבת הריגתו עוד עי"ש סימן פד שמנכין לו מזכותיו, אמנם יש מקשים א"כ מאי משמאלה עושר וכבוד. מאידך רובא דעלמא נהגו כן לציון שמם ונ"ל הטעם או שצויין ע"י תלמידיהם או שכל היחס לפירוש הוא כפי גדולת המחבר בחכמה ויר"ש לכן חששו שאם לא יצינו שמם לא ינהגו כבוד ראש בדבריהם.

לערוך על חשיבות העיון בתורה של רבינו

עיין **חיי מוהר"ן** סימן שמו שאמר שטוב לקבץ לעצמו שני שעורים ללמוד ספריי הקדושים, שעור אחד פשוט ללמוד במהירות הרבה מאד כדי שיהיה שגור בעל-פה, ושעור אחד ללמוד בעיון גדול. כי יש עמקות גדול ונפלא בספריי. ועיין במקום אחר מזה מענין עצם העמקות הגדול שיש בתורתו הקדושה והנורא מאד עד אין סוף ואין תכלית:

ועיין **תורה קה תנינא** שהעיון בתורתו מסוגל לבטל הרדורים רעים כי הם באים מהמדמה ועיין ככבי אור חכמה ובינה אות לו לבאר דברי רבינו בסוף תורה בה שצריך לקרא שם חדש ליצה"ר דהיינו מדמה. הטעם כי המדמה הוא מדרגה שמינית ביצה"ר שנתחדשה כנגד התורה של רבינו ולפ"י דווקא תורת רבינו מסוגל ביותר להכניע ולתקן את המדמה.

ועיין **ח"מ סימן תקבא** – שרבינו אמר כבר נתתי לכם כח המדמה כשר וטוב וכו'.

ועיין **באה"ל נד אות ד'** – שהכוונה בעיקר לתורה נד שבה המשיך לאנשיו ובעיקר למוהר"ת מדמה וך וברור. ועי"ש אות ו' שכל אחד כפי התכללותו בו ובתורתו כן יזכה. (וכיצד ההתכללות בתורתו עיין בסוף תורה פו תנינא מש"כ רבינו דהיינו לעיין באותו מאמר ולזכות להבין בו ולעשות עמו איוה עבודה בעבודה"ש)

ועיין **תורה ח' תנינא אות ו'** שעיקר האמונה תלויה בברור המדמה ועי"ש אות ח' שע"כ צריך מאד לחפש ולבקש מאד צדיק כזה שיכול להמשיך מדמה מבורר לאנשיו.

עוד עיין **תורה עב תנינא** שע"י הסתכלות בצדיק והצדיק בו זוכין להתנוצצות המוחין ולשפלות (שרק היא תקום בתחית המתים) ולגדולה כפי מדרגת מוחו. ועיין בפל"ח שם אות ב' וד' עפ"י לק"ה תפלין ו' כז שגם ע"י לימוד ספרו מתקיים כל זה עפ"י המבואר בתורה קצב שפניו ושכלו של הצדיק נמצא בספרו.

ועיין **ככבי אור שיחות וספורים אות מג** הובא בחכמה ותבונה סימן ב' אות טז – שרבינו שאל את רבי אהרן תלמידו שהיה הרב של ברסלב למה לא תקח את ספרי ותענין בו היטב עד שיעלה על דעתך איוה קשיא ואח"כ תוסיף ותענין בו עד שתבין ותדע את התירוצ שעי".

ידועים דברי רבינו שכינה בשם אפיקורס את אותם שאמרו שתורתו גבוהה מדאי. ונראה פשוט כוונתו בזה שאין אחד שלא יכול למצא תועלת בספרו. וא"א לומר שהכוונה שכל אחד יש כמה תורות שמתאימות לו שהרי לא אמר זאת על ספרו אלא על תורתיו קודם שנעשו לספר א"כ בכל תורה בלקוטי מוהר"ן יכול כל אחד בכל מדרגת הבנה למצא איוה תועלת נצחית ואמנם לכאורה צריך לומר זאת גם על כל חלק מתורה אבל בזה צ"ע. עכ"פ לפ"י צריך וזירות גדולה וכל אחד לבחון עצמו אולי ח"ו הוא מאותם אלה שמכונים בפי רבינו אפיקורס. מה שנקט לשון אפיקורס דהיינו כופר במציאות הנבואה ובנבואת משה (רמב"ם תשובה ג' ח'), נראה כוונתו כיון שאמר בתורה מו תנינא שאסור לומר תורה אלא אם יכול לומר באופן שכל אחד ישמע רק מה שצריך לו ולא יותר. נמצא שמי שסובר שרבינו אומר תורה גבוהה הוא משיל פגם בצדיק.

ואם תקשה שרבי אברהם בן נחמן אמר בככבי אור שרק עשרת אלפים שנה אחרי התורה אולי יבין קצת בספר, פשוט שכל כוונתו להבין כפי שהבין זאת רבינו דהיינו את כל עומק דברי רבינו וזה ודאי לא שייך לנו.

מי שיש לו קצת הרגשה בלקוטי מוהר"ן רואה בחוש שהספר לא נכתב לגאונים, ולא ליודעי קבלה, ולא ליודעי כל התורה כולה, אלא לכל אדם כפשוטו ממש ורואים בחוש שאדם פשוט יכול להתעורר מהספר של רבינו יותר מגאונים גדולים. ויש גאונים גדולים ואפילו כאלה שכותבים פירושים על הספר אעפ"כ רואים בחוש שאין להם את ההרגשה והמסר של רבינו שמקבל חסיד פשוט של רבינו, כי הספר הזה צריך רק ביטול לרבינו זה הכל, וכמובן כשיש ביטול אזי ככל שהוא בעל כשרון ויותר בקי בספרים גם מוצא בו יותר טעם ועומק.

כא:

ליקוטי

מזי יח יט

מוהר"ר תנינא

תורה אור
ישעיה לג (יז) מלך יפיו
תהיה צינר תראנה ארץ
קדושים:
תהלים קמה (טו) עיני כל
אליך ישרו ואתה נתן להם
את אכלם בעתה: (טו) פותח
את ידך ומשביע לכל חי
רצון:

תורה יז
איוב ד (ו) הלא יראתך
פסלתי תקנותי ותם דרכי:
ירמיה מח (יא) שאנן מואב
מנעוריו ונקט הוא אל
שקריו ולא הורק מכלי אל
כלי ובגולה לא הלך על פן
עמד סעמו בו וירחו לא
גמר:

ישעיה נח (יד) או תתענג
על יקוק והרפתקתך על
במותי בנתי ארץ והאכלתיך
נחלת יעקב אביד פי פי
יקוק דבר: ס

ישעיה נה (יב) כי בשמחה
תצאו ובשלוש תובלון הקרים
והנגיעות יפצחו לפניכם רגל
וכל עצי השדה יתחאו קף:
במדבר כב (כא) לא הביט
און ביעקב ולא ראה עקל
בישראל ידוך אלקיו עמו
ויתרעת מלך בו:

תורה יח
ירמיה ז (ט) הנגב רצח
ונאף והשבע לשקר וקשר
לבצל וקלף אחריו אלהים
אחרים אשר לא ידעתם:

תורה ט
ישעיה סד (ג) ופעולם לא
שמעו לא האזינו עין לא
ראתה אלהים וזלתך נעשה
לחטפה לו:

תהלים קיא (י) ראשית
חכמה יראת ידך שכל טוב
לכל עשיתם תהלתו עמדת
לצה:

את המלך בשעת קטנות כגון בשעה שמקטין א"ע ומחשב א"ע שקופה של שרצים תלויה מאחוריו וכיוצא כנ"ל. אבל עכשיו שנותנין הפרנסה ע"י סיבובים, נמצא שבאה בעתים מיוחדים כי לכל סיבה צריכה עת מיוחד עד שתצא הפרנסה אליו. וע"כ לא יבא לראות את המלך בקטנותו רק ביפיו כנ"ל. כי אין נותנין לו הפרנסה תיכף, רק בעת מיוחד, באופן שלא יראהו רק ביפיו בבחי' **מלך ביופיו וכו'** כי ע"י הפרנסה רואין המלך בעטרה כנ"ל: וזה הסוד מרומז בפסוק (תהלים קמה) **עיני כל אליך ישרו ואתה נתת להם את אכלם בעתו. פותח את ידך וכו'.** עיני כל וכו' זהו הקשיא הנ"ל. היינו, עיני כל אליך ישרו, ואתה נתת להם את אכלם בעתו. דהיינו שמבקשין על פרנסה ואין נותנין תיכף רק בעתו כנ"ל. והתירוץ **פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון.** (ולא סיים):

יז ^[2] **צריך** ליוהר מאוד: להיות שמה וטוב לב בשבת ^[7] כי מעלות וקדושות שבת גדולה ויקרה מאוד¹ כמוכא ובפרט בר"ח בשער הקדושה בתחילתו ע"ש ^[1]. וראוי ונכון ללמוד בראשית חכמה בשער הנ"ל ולשום לבו חיטב על כל הדברים הנאמרים שם בענין קדושת ומעלות שבת קודש. כי יש שם כמה דברים פרמיים יקרים מקדושת ומעלות שבת כי כל ענין ומעלה הנאמר שם על שבת הוא דבר בפ"ע והבן שם חיטב כדי שיתלחב לבו לקבל שבת בשמחה גדולה ועצומה כראוי. ועי"ז היראה בשלימות דהיינו עם דעת. כי בחול אפשר שיהיה היראה עם כסילות בבחי' **חלא יראתך פסלתך** (איוב ד) ועיקר הכסילות הוא מחמת השיעבוד שיש בחול. כי ע"י השיעבוד אין הדעת שלם, וכ"ש במוכא ^[7] **שאנן מואב מנעוריו וכו' ובגולה לא הלך ע"כ עמד סעמו בו וכו'.** וכשארז"ל (מגילה יב ע"ב) כי ע"י שיעבוד וגלות, הדעת מבלבל. אבל בשבת הוא חירות, וכשיש חירות ואין שיעבוד וגלות אזי הדעת שלם ^[9] כנ"ל. ועיקר החירות, ע"י התענוג והשמחה של שבת בחי' (ישעיה נח) **אז תתענג על ה' הנאמר בשבת.** ועי"ז נעשה חירות בבחי' (שם נח) **כי בשמחה תצאו** שע"י שמחה יוצאין לחירות. וכשיש חירות הדעת בשלימות כנ"ל. ואזי היראה כראוי בבחי' ירא שבת (ת"ז ת"ז ט' ו') כי אז היראה בלי כסילות שיש בימי החול. כי עיקר הכסילות מחמת השיעבוד כנ"ל. וזוה מעלין היראות הנפולות, דהיינו מה שיראים לפעמים משר וכדומה ^[8]. כי ע"י הדעת מרימין אותה, ועיקר הדעת הוא בשבת ע"י השמחה שע"י יש חירות ואזי הדעת בשלימות כנ"ל:

והכלל שצריך לנהוג שמחה גדולה בשבת קודש ^[2] ולכלי להראות שום עצבות ודאגה כלל רק **להתענג על ה'** ולהרבות בתענוגי שבת בכל מיני תענוג הן אכילה ושתיה הן מלבושים כפי מה שיוכל. כי אכילת שבת היא כולה רוחניות כולו קודש ועולה למקום אחר לגמרי מן אכילת חול כמוכא במקום אחר (לעיל ס' נז', ובס' רעז, וע' זוהר ויקהל ריה ובמק"מ שם ^[11]):

דרך השם יתברך להביט על הטובות שעושין ואף שנמצא בהם ג"כ מה שאינו טוב, אינו מסתכל עי"ז ^[12] כ"ש (במדבר כג) **לא הביט און ביעקב** ^[13]. מכ"ש שהאדם אסור לו להביט על חבירו לרעה למצוא בו דווקא מה שאינו טוב ולחפש למצוא פגמים בעבודת חבירו. רק אדרבא מחויב להביט רק על הטוב. ולזה טובה גדולה שיש טבע והשגחה ^[14], כי כשהאדם עושה טוב, אזי מנהיג אותו בהשגחה ^[15]. וכשהוא אינו טוב ואם היה מנהיג אותו בהשגחה לא היה יכול להגיע לו שום טובה ^[16]. אזי מניח אותו על הטבע ^[2] ויכול להיות שיהיה לו טובות ע"פ הטבע ^[17]. ואם לא היה רק השגחה היה אפשר שתתבטל ההשגחה לגמרי כי כשהיה רואה ית' שאין האדם מתנהג כראוי היה כועס והיה מסיר ההשגחה לגמרי. אבל עכשיו מניחו ע"פ הטבע, וכשהוא חוזר למוטב משגיה עליו כנ"ל: ובאמת אין אנו יכולין להבין מהו טבע והשגחה, כי באמת גם הטבע היא השגחתו ית': וזה א"א לאדם להבין כ' דברים כאחד, דהיינו הטבע שבאמת היא השגחתו ית':

יח ^[22] **סכנה** גדולה להיות מפורסם ולהנהיג העולם. לא מבעיא כשאנו ראוי כלל ולובש מלית שאינו שלו ^[23]. רק אפי' עובדי ה' באמת גדולי הדור יש עליהם סכנות נוראות בהנהגת העולם כי איש פשוט רחוק מאד שיעבור על רציחה, אפי' אם אינו איש כשר כי אין לו תאוה לזה ואפילו כשמוגיע ח"ו לתאוה כזו ר"ל אינו בא לידו ויש לו כמה מניעות לזה. ואפי' אם יעבור לא יעבור כ"א לעתים רחוקות, וקרוב שלא יעבור רק פ"א כל ימיו. אבל בהנהגת העולם ובחידושין דאורייתא שמחדשין יכולים לעבור ממש **גנב ונאף ורצח** ^[24] בכל פעם בכל רגע ר"ל ^[25]:

יט ^[26] **עיקר** התכלית והשלימות הוא רק לעבוד ה' בתמימות גמור בלי שום חכמות כלל. כי יש מחקרים שאומרים שעיקר התכלית והעוה"ב הוא רק לדעת כל דבר כמות שהוא כגון לידע הכוכב כמו שהוא לידע מהותו ¹ומפני מה עומד במקום ההוא: כי יש מושכל ומושכל ושכל ^[27] דהיינו הכח המשיכל, והשכל בעצמו, והדבר המושכל. וזהו התכלית והעולם הבא אצלם, שיהיה נעשה אחד מהמושכל והמושכל ^[28]. והם מבליים ימיהם על זה בעולם הזה לחקור ולהשיג המושכלות שזהו התכלית אצלם. וזהו בעצמו העוה"ב לדעתם, רק שבעוה"ז שמלובשין בגוף אין להם תענוג כל כך מן החקירות ובעולם הבא שיתפשטו מהגוף יתענגו מאוד² מזה. ולדעתם הרעה עיקר השגת התכלית הוא על ידי חקירות וחכמות היצוניות שלהם. אבל באמת אצלנו³ עיקר השגת התכלית הוא רק על ידי אמונה ומצוות מעשיות לעבוד ה' ע"פ התורה בתמימות ובפשימות ^[29]. ועי"ז בעצמו זוכין למה שזוכין עין **לא ראתה וכו'** ^[30] כ"ש (תהלים קיא) **ראשית חכמה יראת ה'**, שעיקר ראשית וקדימת החכמה, הוא רק יראת ה' שצריך להקדים היראה להחכמה. ותדע שאין הדבר כדעתם ח"ו

¹ דף כד: גם עיין דף ה' יב. סט. עז:

² עיין תורה טו ותורה קפה בלק"ם קמא

³ עיין יצירת דבש ח"ב דרוש ב' שבשבת שולט מול שבתאי ע"כ הגויים עצבים בשבת, ועיין רבינו בחיי שופטים יח' י' שכל מה שנצטוונו בשבת הוא הפך מול שבתאי השולט בשבת ע"ש ועיין זוהר רע"מ עקב דף רעב:

⁴ בכל המהדורות כתוב כאן בטעות סי' נו

⁵ מה שהעתיק מסה"כ להארי"ל, (נמצא שם בדף רכה): שאכילת חול הרוב להיצונים ומחזיק את היצה"ר ואכילת שבת הכל רוחני וכמה שיאכל הכל נבלע באברים הובא לעיל סוף תורה קכה בהערה, גם עיין תורה רעו וחיי מוהר"ן סימן לב ולקוטי תפילות על תורה רעו (אות תתרמב)

⁶ עיין לק"ה שבת ו' אות מ"ה שבשבת מתבטלים כל הדינים ואזי מסתכל הקב"ה רק על הטוב ע"ש. ועיין שחות הכין אות קנה ואולי כיוון כזה לחזק את מוסריהם שגל לעצמם על זה שאינם שמת עיי"ש.

⁷ עיין **ליקוט** [שמעוני פרישת בלק רמו תשסח] **ובתנא דבי אליהו** [ירבה] **פ"א**

⁸ בתקפא ו' חלש ונראה- ביפי

⁹ תורה זו אחת משמונה התורות שאמר רבינו בסוף שנת תקס"ב בחזרתו מלובב (לעמבערג) ונאמרה בליל שבת קדש עיין שיחות הר"ן סימן קנה. ועיין לק"ה ר"ה הלכה ו' אות ו' - שמותרת ל' עד תורה זו היו תורה אחת אצל רבינו, ולא זכינו לקבל מננה רק פסקי פסקי ועי"ש בהמשך ההלכה הנ"ל מוהר"ל מבאר את הקשר שבין אלו התורות. ועיין לק"ה ע"ת ו' אות יא-יד כיצד רמזו כאן השאלה ששאל את ר"י מדוע עין התרגול נסגרת מלמטה למעלה.

¹⁰ בתורלו ותתורלו- מאד

¹¹ עין שבת פח. ותורה כב אות ט' שהכתרים שקבלו ישראל כשאמרו נעשה ונשמע הם בחי' שמחה ועיין אור החיים דברים לג ג' ו"ה ודקדק (לומר) בשם האריז"ל שבכל שבת חזורים העשרות לראש ישראל.

¹² מתורלו - מאד

¹³ בספר ראשית חכמה שער הקדושה פרק ב' וג'

¹⁴ בתורלו- הטיב

¹⁵ ירמיה מח

¹⁶ עיין תורה קט

¹⁷ עיין לק"ה מילה ה' כד. ועיין זוהר פקודי רכה: מה היא השגחה. ועיין יצירת דבש ח"א אמצע דרוש יא ד"ה וזהו אמרם בקש דוד לדע"ו.

¹⁸ עיין רמב"ן ויקרא כו יא מה לרופא בבית עושי רצון השם.

¹⁹ עיין גוסת הכתי" של תורה יג שבסוף הספר ד"ה ע"י שהיה רוב העולם טוב עי"ז היה טוב לצדיקים, משמע רק לצדיקים.

²⁰ עיין רמב"ם פרוש המשניות פסחים פ"ד כשם שרעב מחייב לאכול כן החולי מחייב רפואת רופא (עיין מכתב מלחניו ח"ג עמ' 172) ועיין ט"ו יו"ד סימן שלו סעף א' שמתוך הא דרפואה רשות ומצוה.

²¹ עיין פתחי שערים נחזק אלוות נקודים סוף פתח טו ונפתח ה'

²² לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו ועיין שיש"ק

²³ ח"א סימן תקכא

²⁴ הבטוי היה בלשון זה נמצא בכמה ספרים על פי שאומר דברי תורה של אחרים בשם עצמו ואולי המקור בב"ב צח. כל המתנאה בשלית של ת"ח ואינו ת"ח. ובעין זה עיין סוטה כב: דחפו גונדי ובפרש"י שם ד"ה ומשמרא.

²⁵ לשה"כ ירמיהו ו' ט' (והושה ד' ב')

²⁶ * עיין הקדמת זוהר דף ה. (תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה נתן כח לקליפה להרוג ע"י חודשיו) [גם עיין זוהר ויקרא כג. אשר נשיא יחסא מקשה מדוע לא כתיב ואם נשיא יחסא ומתוך יחסא ודאי דלבו גם ביה והעם הולך אחריו עי"ש]

²⁷ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

²⁸ בתורלו- ומפי

²⁹ ספר הברית ח"ב מאמר ח' פ"ה. ספר העקרים מאמר ג' פכ"ה. שבילי אמונה נתיב א. שני לוחות הברית להשל"ה הקדש (תולדות האדם - בית הבחירה אות ב) (דגל מחנה אפרים וישלח ³⁰ גם עיין גבורות ה' למחר"ל בהקדמה שניה ד"ה ועתה ראה שהם אומרים שעצמותו שכל מופשט

³¹ מתורלו - מאד

³² מתורלו - אצ"ינו

³³ עיין כוזרי ח"ב אות מה עד נ', ותפארת ישראל פרק ו' ט' י' יא, וטעניו נחל וישלח דרוש ח' מש"כ על הפילוסופים

³⁴ ישעיהו סד ג'

מאמר להיזהר מאד להיות שמח בשבת

מספח"ק ליקוטי מוהר"ן

ט שבת עד י' אדר תשעה ירושלים

זמן אמירת התורה

נאמר כליל שבת קדש סוף שנת תקסח
בחזרתו מלכוד (היא לעמבערג) כנראה
בין ט' באב לר"ה.

פתיחה

רבינו בתורה זו מבאר גודל קדושת השבת, והאריכות בזה שולח לעיני בראשית חכמה ועפ"י המבואר שם היכן אחיזה נשמות ישראל בשבת שעולות לעולם האצילות לאבא ואמא העליונים, ששם רק שמחה ואין שם שום מסטין ומקטרג רק שמחה ענומה, לפ"ז מבאר שע"י שמחה גדולה בשבת ורוחב לב ושם לאגה, אפשר גם לנו בגופינו להאטרף לאותה שמחה עליונה (כי הכלל תמיד שכפי הכנת האדם להתדמות לעניין רוחני, כך שורה ומתלבש בו אותו העניין רוחני הדומה לו, בין לטוב ובין ח"ו לרע)

ועל כן טוב שיש השגחה וטבע כי א"א להשגיח על מי שאינו ראוי כי אדרבה גורם חרון גדול שחוטא לעיני המלך ועל כן מניחים אותו בהנהגת הטבע דהיינו שעכ"פ יקבל חיותו מבחי' העורף ככל הגויים. ובטבע גם יש השגחה נעלמת, והאדם בעצמו כפי שמכין עצמו לשבת ומאליח להתגבר בה על העצבות וטורדת החול, ונכנס בשמחת השבת כן מוסיא עצמו מהנהגת הטבע להנהגת ההשגחה.

תורה זו אחרונה משמונה התורות שאמר בחזרתו מלעמבערג ויש לה קשר קצת עם תורה י' שהיא הראשונה, כי שם דיבר מיעוב הדעת ע"י שיואל ממרה שחורה לשמחה שהיא עולם החירות, וכעין זה כאן מבאר שע"י השמחה של שבת זוכה לחירות ויכול להעלות את היראה לשרפה דעת, ותייהיר יראתו שלימה.

ואע"פ שסוף דבר כאן היא היראה, והשמחה לכאורה רק היכי תמצי לזכות לחירות הדעת שע"י היראה שלימה, אבל באמת נריך להתגבר בשמחה יותר, כי היראה יכולה להפיל מהשמחה, והעיקר בשבת היא השמחה. כמבאר לקמן בשיחות הר"ן.

שיחות השייך לתורה זו

סימנים: י', י"א, י"ב, י"ג, י"ד, ט"ז, ט"ח, י"ז, נאמרו בסוף שנת תקס"ח בְּחֻזְרָתוֹ מִלִּבְבוֹב: (– חיי-מוהר"ן, סימן נ"ט).

שיחות הר"ן (הוצאת אבן שתיא) **סימן קנה** – שנין לסימן י"ז ב"לקוטי תנינא" הפותחיל: צריך לזהר מאד להיות בשמחה בשבת וכו', כל זה אמר בליל שבת קדש/י' ובתחלה שאל אותי: האתה שמח בשבת? השבתי: אני לפעמים נתעורר עלי איזה יראה בשבת (שקורין פרום/י'). ואמרתי לו בזה הלשון: איך בין אמאל פרום/י'. והשיב: לא כך הוא, העקר הוא שמחה. ואז הוכיח אותי הרבה להיות בשמחה דיקא בשבת. ואז אמר כל הענין הנדפס ב"לקוטי תנינא" ^{1/7} מענין מעלת השמחה בשבת. ונכלל שם שגם היראה עקר עלייתה על ידי השמחה של שבת דיקא, הינו שעקר הוא רק השמחה בשבת. ואז דיקא עולה היראה שהוא בחינת מה שקורין פרום. והאריך הרבה בשיחה הקדושה הזאת והוכיח אותנו ואותי ביותר להתגבר להיות שמח וטוב לב בשבת ולהרבות בתענוגי שבת וכו' בנדפס שם. ואמר: הלא כל הוצאותי של אדם קצובין חוץ מהוצאות שבתות ויום טוב וכו' ^{2/7} ואמר: הלא גם בעל הבית פשוט הוא שמח בשבת בהדגים והדפיצא ^{3/7} שלו.

ואחר כך אמר לי: עתה יהא לך ממה להיות במרה שחורה. בנתי, כי מאחר שהוכיח אותי הרבה להיות בשמחה בשבת יכול להיות שאהיה חם ושלום, במרה שחורה ביותר מזה בעצמו, מחמת שצריכין להיות בשמחה בשבת ואני זוכה לזה. (ובאמת בזה מאד למחשבותי בזה כי תבך בעת אמירתו כל הנזכר לעיל התחיל לעלות על מחשבותי דאגות איך זוכין לשמחה בשבת). ובזה שאמר דבוריו הקדושים האלו "עתה יהיה לך" וכו'. בזה נחם והזק אותי הרבה שעל כל פנים לא יהיה לי מרה שחורה מזה בעצמו שאני מחייב לשמח בשבת וכנ"ל:

גם בעת שהיה מרבה להוכיח אותי על זה להיות שמח בשבת אז עניתי ואמרתי אני חפץ ורוצה מאד להיות בשמחה

^א שיחה זו נאמרה בין תשעה באב לראש השנה תקסח כשחזר מלבוב (חיי מוהר"ן נט)

^ב ירא שמים

^ג אני לפעמים ירא – יראה במובן של חרדה יתרה מהעונש שאינה מאפשרת לשמוח

^ד תורה יז תנינא כנ"ל.

^ה ביצה טו. "כל מוונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד יום הכפורים חוץ מהוצאות שבתות וימים טובים וכו' שאם פחת פוחתין לו ואם הוסיף מוסיפין לו. ופרש"י שם "כך מוונותיו של אדם" – "כל מה שעתידי להשתכר בשנה, שיהא נזון משם קצוב לו, כך וכך ישתכר בשנה זו... חוץ מהוצאת שבתות, אותה לא פסקו לו מה ישתכר לצרכה ומדיכן תבוא, אלא לפי מה שרגיל ממציאים לו וכו'"

^ו וזפיצא – מרק, גם וזפיצא מעיל (של שבת).

בשבת (וכונתי היה אם איני זוכה לשמחה בשבת על כל פנים אני רוצה מאד להיות בשמחה. וכבר שמעתי הרבה ממינו מגדל מעלת הרצון והכסופין וכו' ו' ענה ואמר להעולם: השמעתם מה שהוא אומר? היטב אשר דבר! גם הוכיח אותנו אז לומר ומירות בשבת הרבה/ו', ולכלי להסתפל על שום מונע מאיזה בני אדם היושבים על השלחן שנדמה לו שאין רצונם בזה, רק להתחנוק לומר ומירות בשמחה, ולהנהיג השלחן כל יום השבת בשמחה גדולה, כי עקר הוא השמחה בשבת:

ליקוטי הלכות

לחיות שמה בשבת –

א"ח שבת ז אות מה – ועקר קדשת שבת הוא שמחה, שצריך לזהר מאד להיות שמה טוב לב בשבת כמו שכתב (בסיקן יז) וכמבאר בדברי רבותינו זכרונם לברכה הרבה, וזה עקר תשדד דרכי התשובה שנתמקנים על ידי קדשת שבת. כי עקר התשובה לשוב נפשו לשרשה בבחינת זקא דאורייתא לאתר דאנתולית מתמן (כמו שכתב בסיקן לה לקוטי חלק א) ושרש נפשות ישראל הוא בחינת שמחה, כי שרשם פסחשבה דקדושא בריך הוא. כי ישראל עלו במחשבה תחלה ששם מקור השמחה, כמו שכתב, עז וחדון במקומו, כי אין עצבות לפני המקום. כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, וכל עקר פנים כל העבדות הוא בחינת עצבות, ... וכשעובר עברה הם ושלום, נמשך עליו עצבות בחינת אדאג מחטאתי בחינת יגזי ואנחה שהם בחינת ס"ם ונזקביה, כמו שכתב בפניות, ומקמת התנפלות העצבות יותר גוררת עברה יותר כנ"ל. ועל פן עברה גוררת עברה, ולא היה שום תקנה לשוב. על פן עקר התשובה על ידי גדולי הצדיקים שיכולין לעורר הנקודות טובות שבין ישראל אפילו בהגורעים הקלאים עברות גם בהם מהפשים הצדיקים הגדולים ומוציאים בהם נקודות טובות, כי אפילו פושעי ישראל קלאים מצוות קרמון (וכמו שכתב בהתורה ועוד מעט ואין רשע סימן רפכ וכו') וכשצרי מקומות רבים, עד שמקנים בהם שם הם ושמחו נפשותיהם. ועל ידי זה הם מוציאים אותם מעבדות ומפגמים ומחוררים אותם בתשובה, וזה בחינת קדשת שבת שמודיעים להם כנ"ל, כי שבת בחינת שמחה וחדון. כי בשבת מתבטלים כל הדינים, כמו שכתב, וכל שלטני רוגזין ומארי דרינא בלהו ערמין ואתעברו מנה, וזה יתברר מהסתפל אז רק על הטוב שבישראל. על פן כל מי שממשיך על עצמו קדשת שמחה שבת שנמשך גם עליו בבחינת הצדיק אמת על ידי זה יכול להיות לילך בדרכי התשובה הנ"ל, שהם בחינת בקיאות הנ"ל בחינת בקי בעל בקי בנפיק וכו'..... ועל פן באמת עקר דרכי התשובה אי אפשר לקבל כי אם על ידי גדולי הצדיקים הנ"ל שהם מורים לנו דרכי התשובה בחינת בקיאות בהלכה, והעקר על ידי קדשת שבת שהוא מקור השמחה, שאז השם יתברך מהסתפל רק על הטוב וכו' כנ"ל:

א"ח ע"ת ה' אות מ' –

א"ח ע"ת ו' ג' –

שלימות היראה היא דעת

יו"ד בכור בהמה טהורה ד' כ" – (כ) כי יש שמהמת יראת הענין נופל לעצבות הם ושלום ולפעמים לקפירות הם ושלום כמצינו באנשים רבים כשיושבין על ספרי מוסר שמדברין מעצם הענינים הם באין לעצבות הם ושלום וכו' וגופלים יותר הם ושלום וכו'. וזה היה פנות המין להפיל את ישראל הם ושלום, אבל מרדכי הוא בחינת שכל עליון ונורא כל כך שיכול להכניס יראת הענין עד שיבא לידי שמחה עצומה על ידי גדל העצות שנותן לכל אחר בעמק נפילתו שיוכל למצא את ה' יתברך עד שיתחב בשמחה וזה עקר תקנתו. ועל פן בסוף התוכחה שהיא יראת הענין פתוח, תחת אשר לא עבדת את ה' בשמחה וכו'. והבן היטב כי זה העקר שאי אפשר על ידי יראת הענין רק משה הענין יתחנך לקדם דברי הצדיקים אמתים שמוחזקין את הרעיון שפגורעים להיות בשמחה בהנפלות טובות שמוציא בעצמו גדון מבאר על פסוק אומרה וכו' וכו' (בסיקן רפכ). וזה בחינת תקף השמחה של פורים שנמשך מכל עליון וגורא שמתגלה בפורים שמשם באה יראת נפלאה שעל ידי זה בא שמחה גדולה, כי בכל הימים קדושים נמשך יראת גדולה כפי קדשת היום, כי שבת שקדוש מכל הימים אז מאיר היראה מאד בבחינת ירא שבת, הינו שאז היראה עם דעת, כי בימי החל לפעמים היראה עם כסילות בבחינת הלא יראתך כסלקת, כמבאר בליקוטי תנינא סימן יז.

ה"מ הרשאה ג' יא –

אכילת שבת –

א"ח ברכת הריח ג' ד' – וזה בחינת מה שמכריזין על הריח במוציא שבת, כי שבת היא מעין עולם הקא. ואז מתענגין על ה' ומתקדקין פה בתכלית הדבקות והבטול אליו ויתברך מי שזוכה לקדשת שבת כראוי, כי שבת היא מעין עולם הקא כל טוב וכו' כנ"ל. ועל פן מצוה גדולה לאכל בשבת, כמו שכתב, אכילתו היום כי שבת היום לה'. כי אכילת שבת קדש היא בלה אלקות, כמו שכתב רבנו זכרוננו לברכה במקום אחר, כי שבת שהוא מעין עולם הקא אז זכין על ידי האכילה להוות בעצם ה' בחינת וקחו את האלקים ואכלו וישתו וכו' כנ"ל. ועל פן בשיאא השבת ונסתלקה השמחה היתרה של שבת. זה בחינת שושבין מן הבטול מבחינת עולם הקא ואין לא נשאך רק הרשימו. אזי מתין עצמן על ידי הריח טוב שהוא בחינת רשימה ויריחה מבחינת הבטול קמאן דארה ריחא וכו' כנ"ל. כי אחר שושבין מבחינת הבטול מתין עצמן רק על ידי הארת הרשימו כמבאר במאמר הנ"ל וזהו בחינת ריח כנ"ל. ועל פן מכריזין על הריח במוציא שבת כנ"ל:

דרך השם ית' –

א"ח ע"ת ו' יא-יד – מבאר שם את השאלה ששאל רבי זירא את רבי יהודה מודיע עין התרנגול נסגרת מלמטה למעלה, ומבאר שזה בחי' הצדיקים שדרכם להסתכל רק על הטוב שזה בחי' מה שישאלה הם למעלה ועיני' מלמדים עליהם וכות ומעלים אותם כמבואר בתורה רפכ אומרה.

הקדמה

אולי אפשר לחלק את התורה לג' חלקים שתחילה מדבר על מעלת השבת כפי המבואר בראשית חכמה עד היכן אפשר להיות קשור ע"י השמחה של שבת ציראה ודעת. כי נשמות ישראל עולות לאבא ואמא ומאיר בהם אריך והן בצלילות ששם אין מסטין ומקטרג אלא רק שמחה גדולה מאד.

בחלק השני מבאר כיצד מאטרפים לשמחה הזו ע"י שמסיר מעצמו את העצבות וטורדת החול וכל דאגה ומתחזק בשמחה גדולה עד שנעשה בן חורין ויכול לשפז דעתו ולהעלות את היראה לשרשה בדעת להיות ירא רק מהשם ית' בלבד.

בחלק השלישי מבאר מה נעשה עם מי שלא זוכה להאטרף לשמחה הזו, ולזה מבאר שני האופנים שהקצ"ה משפיע חיות לעולם דרך של השגחה ודרך של טבע. שהשגחה היא השפעה עם מאור פנים וכפי הזמן וההאטרפות של האדם, אבל טבע הוא חק הגלגלים ומזלות שעל ידם הקצ"ה מנהיג עולמו בהסתרה ואזי השפע מגיע לפי חק וסדר הגלגלים.

¹ כוונתו למה שכתוב לעיל בשיחה יב' "אלו הרוצים להיות אנשים כשרים וכו' ואזי יש להם בלבולים, ..דע שזה בעצמו שהם מתיגעים ולהוטים לעשות איזה עבודה ולקדש עצמו באיזה קדושה אף על פי שאינם יכולים לגמור כראוי זה בעצמו שהם מתיגעים ולהוטים אחר זה הוא בחינת קרבנות וכו'. עוד עיין לעיל סימנים יד נא ולקמן סימן רס. ובליקוטי מוהר"ן תורה לא.

² לציבור שהיו לפניו

³ חיי מוהר"ן סימן תקכ – "כל ימיו היה מזמר ומירות הרבה בכל שבת ושבת ובמוציא שבת ומי שלא שמע אותו כשהיה מזמר בשבת "אזמר בשבחיו" בליל שבת וכו' לא שמע טוב מעולם וכו'"

(עיין תורה עו החילוק בין מי שיש לו דיטוחן למי שאין לו, שזה עושה גבול וזמן נכון לזכרו וזה לזכרו אפשר שיגיעו אחר שנה ושנתיים ע"ס)

אבל באמת גם בהנהגת הטבע מסתתרת השגחה, שעל כן אמרו חז"ל אין מתה בלא עוון ולא ייסורים בלא חטא, וזה גם למי שהוא במדרגה נמוכה שהרי לא חילקו בזה חז"ל. ונ"ל שצדק רמז לנו רבינו כיצד לנו שייכים לכל זה, דהיינו שרואה לומר שדייקא ע"י שהטבע והשגחה מעורבים, לכן ההשגחה שצדק הטבע יכולה להיות גדולה יותר ויותר, הכל תלוי באדם עצמו, עד כמה מכין עצמו להיות ראוי להשגחה, כך הוא גורם שתתגבר הנהגת ההשגחה על הנהגת הטבע כלפיו, עד שיכול לאתגר לגמרי מטבע להשגחה בלבד. וזה תלוי בעיקר בעבודה של שבת עד כמה מכליח להאטרף לשמחה העליונה של שבת. ולזכות לדעת ויראה, ממילא אח"כ גם ימי החול שלו פחות מגושמים.

אע"פ שעיקר הדגש כאן היא השמחה בשבת אע"פ כ"כ במהלך התורה השמחה היא רק היכי תמצי לזכות ליראה כי ע"י שמחה בשמחת השבת יש חירות הלב ויכול לישב דעתו ולהעלות את היראה לשקשה בדעת. נמצא העיקר הוא הדעת. אע"פ כ"כ כיון שהכל תלוי בשמחה עיקר הדגש וההזרה בתורה זו הוא להיות בשמחה בשבת.

ובענין היראה נראה להקדים מה שכתוב "ועתה מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה", דהיינו ששלימות העבודה היא לזכות ליראת שמים, שהיא הרגשת מציאותו העצומה ית' כל רגע. וכבר שאלו בגמ' מאי "כי אם" דמשמע שזה דבר קטן, והרי זה דבר גדול מאד שמעטים זוכים, ואומרת הגמ' כן לגבי משה שאמר זאת לישראל, זה דבר קטן. ועדין קשה, האם משה לא יודע כמה זה קשה למי שלא זכה למדרגתו העצומה שהיא השגת ה' באספקלריא המאירה, שעל כן יראה היא אצלו דבר קטן.

ושמעתה מתרצים מה שאמרה הגמ' "אין לגבי משה היא מלתא זוטרתא", הפירוש כן מי שנמצא לגבי משה דהיינו קרוב ללדיק אמת, גם אצלו זה דבר קטן.

ובאמת כך מצאנו בלש"ק שבת ז' אות מה, על תורה זו, שכיון שהיגיון ואנחה הם ס"מ ונוקביות ועצבות ומרה שחורה הן סטרא אחרת, שאחזתו באדם בגלל עוונותיו, על כן רק האדיקים יכולים להעלות את האדם מאחיזה זו ע"י לימוד זכות כמבואר בתורה רפב, ולהביאו לשמחה שעל ידה יזכה ליראה כנ"ל.

וכאן מצאנו רבינו שבשבת יכול כל אדם לזכות ליראה שלימה, כי בשבת אין טרדת הימי חול ועסק הגשמיות ועל כן יכול להיות בשמחה גדולה שהיא עולם החירות וע"י לישב דעתו כמבואר לעיל בתורה י' תנינא, וע"י להעלות את היראה לשקשה בדעת (כמבואר בתורה טו) ולזכות לשלימות היראה, נמצא שבשבת גם כל אדם יכול שהיראה תהיה אצלו מלתא זוטרתא, כמו מי שנמצא אצל משה.

ובאמת גם האדיק נקרא שבת כדאיתא בזוהר שאמרו על רשב"י אנת הוא שבת דכולא יומא.

עוד איתא בשבת פח. ו' כשאמרו ישראל נעשה ונשמע ירדו מלאכים והניחו עטרות הוד של שמחה/י"י בראשיהם וכשחטאו בעגל באו ונטלו מהם, וכתוב "ויקח משה את האהל" דרשן שם חז"ל שכל האורות שניטלו מכלל ישראל קבל משה רבנו, ולפיכך קרן עור פניו (תוס' שם). ומובא/י"י שצב שבת מחזיר משה רבנו את עטרות השמחה האלו לישראל, נמצא שצב שבת אפשר לשמח בהקצ"ה בשלימות וחירות הדעת כמו לפני החטא. ועדיין מי שיאמר לדבר בגלל רוב היראה שיש בשבת, איך אשמח כשאני ירא שמא אחטא או עכ"פ לא אשמח כראוי, וכמובא בשיחות הר"ן סימן קנה הג"ל, על מוהרנ"ת ובלק"ה (בכור בהמה טהורה ד' כ'). על זה אומר רבנו שבשבת אין לדאוג כלל, כי מאד השבת עצמה אין מקטרג ומסטיין כלל וכל שרואה להאטרף לשמחת השבת הוא כבר נכלל קצת וכפי שנכלל כן זוכה לאורות הנפלאים של שבת ולהשגחה בעין טובה של עינא חד דרחמי שלא מסתכלים על הרע של האדם אלא על הטוב שעושה, ומאד מה שלא מכליח אזי אע"פ כ"כ הוא לא נמסר לבעלי הדין אלא להנהגת הטבע. ועל כן אין לשום אדם מישראל לדאוג בשבת כלל רק להיות בשמחה גדולה.

¹ **שבת דף פח.** דרש רבי סימאי בשעה שהקדימו ישראל נעשה ונשמע באו ששים ריבוא של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע וכיון שחטאו ישראל ירדו מאה ועשרים ריבוא מלאכי חבלה ופירקום שנאמר ויתנצלו בני ישראל את עדים מדר חורב אמר רבי חמא ברבי חנינא בחורב טענו בחורב פרקו בחורב טענו כדאמרן בחורב פרקו דכתיב ויתנצלו בני ישראל וגו' אמר רבי יוחנן וכולן זכה משה ונטלן דסמיך ליה ומשה יקח את האהל אמר ריש לקיש עתיד הקדוש ברוך הוא להחזיר לנו שנאמר ופדויי ה' ישובון ובאו ציון ברנה ושמחת עולם על ראשם שמחה שמעולם על ראשם.

² **עין תורה כב** אות ט' – נעשה ונשמע, שהוא בחינת השמחה; כמו שאמרו רבותינו, וזכרונם לברכה (שבת פ"ח): בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע, ירדו ששים רבוא מלאכים ונתנו שני עטרות בראש כל אחד וכו', וכשחטאו נלקחו וכו', ועתיד הקדוש ברוך הוא להחזירם להם, שנאמר: "ושמחת עולם על ראשם". נמצא שנעשה ונשמע הם בחינת שמחה, בחינת "ושמחת עולם על ראשם" כנ"ל.

³ עין **אור החיים** דברים לג ג' – שלשון תפלת שחרית של שבת ישמח משה במתנת חלקו הכוונה שבשבת יש לו חלקו בלבד כיון שהחזיר לישראל את העטרות של נעשה ונשמע שהם שמחת עולם על ראשם הנ"ל שניטלו מהם.

עין **בעש"ט** יתרו אות לו – סוד הנשמה יתירה, כמו שכתוב **בסידור האר"י** ו"ל על ישמח משה במתנת חלקו, שנותנין לו במתנה בכל שבת אלף חלקי האור, בסוד תוספות נשמה יתירה, ועל ידי זה, כי עבד נאמן קראת לו, להחזיר לישראל אותן הכתרים, והם עדיים שהתנצלו בחטא עגל, וזהו כליל תפארת אשר בראשו נתת לו ע"ש.

בעניין השגחת עינא חד דרחמי ז"ע אם עינא חד דרחמי הכוונה שלא רואים רע כלל כי ההסתכלות מאד שרץ א"כ לא שייך כלל כעס ואילו כאן מדבר מהשגחה רק על מי שראוי וא"כ זה לא רק חד עינא. מאידך כיון שחד עינא נקרא השגחה והסתכלות יש חילוק בין ראוי ללא ראוי, ובפרט שהרי מבואר בתורה קה הקושי לזכות להשגחה כזו, אמנם ממה שמבואר בסוגיית מה תלעק אלי שהיא השגחה גם על מי שלא ראוי כגון שעובד ע"ז כמשאחז"ל שם אלו ואלו ע"ז, נראה שהמניעות על ההשגחה הזו הן בעצמן שוות במעלתן על פגם הע"ז וכגון שם שזכו ע"י מסירות נפש וזכה ביטלו את הקטרוג על ע"ז. ואולי הכי נמי כאן אמנם מי שלא ראוי ממך עד שיכול לגרום כעס לא יזכה לזה ומונח על הטבע, אבל מי שמשתדל אזי ע"י שמתגבר בשמחה על אף כל המניעות שיש על זה, בתוספת סגולת יום השבת בעצמו, זה מבטל את הקטרוג שיש עליו שאינו דקיד גמור הראוי להנהגה כזו.

ונ"ל כי שכן השמחה בשבת הוא ערום, ובעיקר ששמה בחלקו ומעלה על לבו שלא חסר לו כלום, כמבואר בזוהר חדש/י' חומר המתפלל על גשמיית בשבת. ולבד ממה שהיוון ואנחה הם ס"מ ונוקביה והעלכות סט"א נמצא שבשמחה הורג אוחס, עוד גם מבואר שבשבת שולט מזל שבתאי ע"כ הגויים עצבים בשבת, עיין יערות דבש ח"ב דרוש ב'י"א, ועיין רבינו בחיי שופטים יח' י' שכל מה שנלטווינו בשבת הוא הפך מזל שבתאי השולט בשבת. נמצא שאע"פ שמבואר בכל הספרים המעלה העלומה של ישראל בשבת שהיא ממך מעין עוה"ב בחי' בשמחה תאמר, זה מאד ההשגחה אבל מאד הטבע ממך להפך ושבת הוא זמן עצבות, ועל כן הזוכה להתגבר ולהתחבר אל השמחה שמעל הטבע זוכה לכל האורות הנפלאים של שבת. כנ"ל שמסירות נפש שאדם יולא מטבעו בהתגברות גדול מבטל את מדת הדין אפילו על מזיד כ"ש על שוגג. כמו ישראל שנכנסו לים ביטל את הקטרוג על פסל מיכה שהיה עמהם. וזו העצה שנתן הקב"ה למשה רבנו אז. דבר אל בני ישראל ויסעו לתוך הים כי רק זה יבטל את הדין על ע"ז.

ואפילו מי שלא זוכה לאלו מונח על הנהגת הטבע, אזי יכול להגיע לו טובה מאד הזמן, אבל בוודאי צריך להילחם בכל כוחו בעצבות שהיא הטבע בשבת, ולעשות כל מה שיכול כדי ללכת מהעצבות וזה שאומר רבנו שירצה במאכלי שבת כפי כוחו, העיקר ללכת מהעצבות אע"פ שלא זוכה לשמחה כראוי. וכנ"ל כמה שעולה יותר בשמחה יותר נכלל בשמחה הנשמה היכן שנמצאת, וכך יותר יולא מטבע להשגחה.

ועל כן צריך להכין עצמו היטב לפני שבת ובכניסת שבת, כי שבת מעין עוה"ב, וכמו שבעוה"ב אמר מי שטרם בערב שבת יאכל בשבת ומי שלא טרם לא יזכה לכל התענוגים הכי נמי בשבת, מי שטרם רק על תענוגי הגוף, אזי רק הגוף יקבל חלקו, אבל כיון שהאדם לא הרגיל עצמו בתענוגים רוחניים, לא ירגיש את כל התענוגים הנפלאים שהוא נמצא בתוכם בשבת, וכמו שרבו אמר בתורה קאל אפשר שנים יאצו באותו מקום בג'ע"ו/י' אחד ירגיש כל תענוגי עולם וחזירו לא ירגיש כלום, כי הכל תלוי בהכנת הלב, בששת ימי המעשה.

וזה מגלה לנו כאן רבנו שהכל מתחיל מההשתדלות לשמחה מאד בשבת, וצריך להבין לבד שצריך להכין עצמו לזה כבר כל השבוע, אבל העיקר בשבת עצמה להסיר כל דאגת וטרדת הבלי ימי החול, ולהתבונן כיצד להתענג על ה' דייקא, ולהעזר בתענוגי הגוף רק כדי שלא יפריע לתענוגי הנפש על ה'.

ועיין בשיחות הג"ל שעל כל פנים צריך לכסוף לזה וזו גם כבר מעלה גדולה.

^א עיין זוהר חדש תיקונים דף קכז (במתוק מדבש) וממשיך ואמר ובה כי במט"ט שהוא בחינת עבד נאמר שששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך הנה מלאכתו היא להשפיע שפע מזון להתחוננים, כי בששת ימי החול כל ההשפעות נשפעים על ידו, ועבודתו היא להעלות תפלות ישראל בימות החול, כי וליית עבודה אלא צלותא ואין עבודה אלא תפלה (כמו שדרשו חז"ל בריש מס' חנוכה, על הכבוד ודברים יא יג) ולעבדו בכל לבבם, אחרי עבודה שכלל, הוי אומר וזו תפלה, דב"ה כי בבחינת מט"ט שהוא עבד, צריך בר' נש' למהוי צריך האדם בימות החול, בשלש ברכות הראשונות של התפלה להיות פועל המסדר שבהן לפני רבו, ובי"ב ברכות האמצעיות צריך להיות פועל השואל פרים מרבו, ובשלש ברכות האחרונות צריך להיות פועל המקבל פרים מרבו והולך לו. אבל בשבת מלכתא דשליטא ביה אילנא דחיי אבל בשבת המלכה ששולט בה העץ החיים שבאילות, ולא עץ הדעת טוב ורע שבז"ע השולט בימי החול, אוקמוה ביארו חז"ל דאין משתמשין באילן שום שמוש פי' שלא ישאל אדם בשבת כרכי גופו, שאם ישאל יגרום להלביש את האילות בז"ע, כי באילות אין שום חסרון כלל, וכן על זה נאמר וכל משתמש בתגא חלקי לפי שמלביש את האילות בז"ע, ונחשד לו כאילו קצץ בנטיעות, ור"ל כאילו הפריד את הספירות מיוחד העליון, ולכן חולף ועובר מן העולם ח"ו.

^י יערות דבש לרבי יונתן איבשיץ ח"ב – דרוש ב – אמנם בשבת ידוע – וזלת עם ישראל דהם נשגבים למעלה מהמזל – כל העכו"ם הם יושבים תחת מזל שבתאי, שמורה על ביטול וחורבן ושממה ועצבות כנודע, ולכך רוב עכו"ם על פני אדמה מתעצבים ומקוננים ביום השבת, כי המזל מוליד עצבון בטבע והירוס בכל ענינים, ולכך נוסח התפלה, ולא נתתו לגויי הארצות, כי להם השבת לעצבון גדול, ולכך ביום השביעי לא היה למלך אחשוורוש טוב לבב, כי מזל משמים הסיב ללבו לעצבון, כטיב משטרי שבתאי, ולכך הוצרך להטיב לבבו ביין כי היה מלא עצבות: וזהו שאמר [אסתר רבה ג' יא] עכו"ם אין להם טובה, דכתיב כטוב לב ולא טוב ממש, והיינו ביום השבת, כי אז לא יועילו תחבולות אדם לבטל משטרי מזל רק במקצת כנודע, אבל לא יצא לגמרי פעולת המזל, ולכך אי אפשר לעמים להיות להם בשבת טוב לב לגמרי רק כטוב לבב וא"ש:

^{טו} צ"ע הרי מדובר בעוה"ב שהוא מעל הזמן והמקום וא"כ המקום הוא לפי ההשגה א"כ איך יתכן שישבו שנים באותו מקום אם הם לא באותה השגה. אבל באמת זה נמצא בכל יום שבת שאנו נמצאים במעין עוה"ב ובקושי מרגישים הבדל מיום חול, אע"פ שאנו נמצאים במקום שכל תענוגי עולם נמצאים בו ורק כיון שלא הורגלנו לעונג רוחני אנו כסומא בארובה לא רואים ולא מתענגים באמת כפי שאפשר.

תורה יז טז

צריך ליזהר מאודי' להיות שמח וטוב לב בשבת [יח]/יט' צצת מחזיר משה רבנו לישראל את העטרת של נעשה ונשמע שהן שמחת עולם, ועפ"י הסוד נשמות ישראל עולות לעולם השמחה וההירות בעולם האצילות בחי' מעין עוה"ב שהוא בחי' בשמחה תלוא, נמצא צצצת יס את כל התנאים כדומיות להיות בשמחה גדולה, ומי שלא מנצל זאת הוא שוטה המאבד מ"ה שנותנים לו, כי מעלות וקדושות שבת גדולה ויקרה מאודי' כמובא בספרים ובפרט בר"ח זרחיה חכמה (לרבי אליהו וילאש מתלמידי הרמ"ק) בשער הקדושה בתחילתו פרקים ז' ג' עי"ש [כ"א] ומה שמביא על מעלת השבת מהזהר/כ"ב, וראוי ונכון ללמוד

¹⁰ וזוהו אחד משמונה התורות שאמר רבינו בסוף שנת תקסח בחזרתו מלובו (לעמבערג) ועיין שיחות הר"ן סימן קנה. ועיין לק"ה ר"ה הלכה ו' אות ז' – שמתורה י' עד תורה יז היו תורה אחת אצל רבינו ולא זכינו לקבל ממנה רק פסמי פסמי ועי"ש בהמשך ההלכה הנ"ל מוהרנ"ת מבאר את הקשר שבין אלו התורות.

י" בתרלד ומתרלו- מאד

¹⁷ עין שבת פת. ותרועה. כב אות ט' שהכתרים שקבלו ישראל כשאמרו נעשה ונשמע הם בח' שמחה ועיין אור החיים דברים לג ג' (ד"ה ודקדק לומר) בשם האריז"ל שבכל שבת חוזרים העשרות לראש ישראל.

י עיין בתי מדרשות חלק א – סדר רבה דבראשית אות טו – בשביעי ישב הקב"ה על כסא שמחה והעביר לפניו שר של מים בשמחה גדולה שר של נהרות בשמחה גדולה (שר של לבנה בשמחה גדולה) שר של הרים בשמחה גדולה שר של גבעות בשמחה גדולה שר של תהומות בשמחה גדולה שר של מדברות בשמחה גדולה שר של חמה בשמחה גדולה שר של לבנה בשמחה גדולה שר של כימה בשמחה גדולה שר של כסיל בשמחה גדולה שר של דשאים בשמחה גדולה שר של גן עדן בשמחה גדולה שר של גיהנם בשמחה גדולה שר של אילנות בשמחה גדולה שר של רמשים בשמחה גדולה שר של חיות בשמחה גדולה שר של בהמות בשמחה גדולה שר של דגים בשמחה גדולה שר של חגבים בשמחה גדולה שר של עופות בשמחה גדולה שר של מלאכים בשמחה גדולה שר של רקיע ורקיע בשמחה גדולה שר של גידוד וגידוד בשמחה גדולה שר של חיות הקדש בשמחה גדולה שר של כרובי הכבוד בשמחה גדולה שר של אופנים ושאר כל שר ושר נכבד ונורא ונערץ והיו כולם עומדים בשמחה גדולה במעין של שמחה ומשמחים ומרקדים ומרגנים ומקלסים לפניו בכל מיני קלוס וכל מיני זמר שבח והלל והיו מלאכי השרת פותחים את פיהם ואומרים ידי כבוד ה' לעולם וכולם עונים אחריהם ישמח ה' במעשיו והיה רקיע ערבות מלא שמחה וקול הדר ועזו ותוקף וגבורה וגאון ותפארת וגדולה תהלה ורנה שירה וצהלה נצח ויושר כבוד והודאות באותה שעה שנאמר הוד והדר לפניו עזו וחדוה ותפארת במקדשו הוד והדר גג שבת עזו ותפארת נגד וינפש באותה שעה הביא הקב"ה שרה של שבת והושיבה על כסא הכבוד והביא לפניו שירה כל שר ושר של כל רקיע ורקיע ושל כל תהום ותהום והיו מרקדים ומשמחים לפניו ואומרים שבת הוא אל השרים הגדולים אומרים לה' הוא שבת ואף אדם בראשו העלה אותו הקב"ה לשמי מרומים לשמים העליונים לשוש ולשמוח בשמחתה של שבת:

שם אות טז עשה הקב"ה חנוכה של שמים וארץ והכל שמחים בה ואף אדם הראשון שש ושמש בשמחתה של שבת באותה שנה כשראה אדה"ר שבת של שבת ורבותה של שבת שמחתה וגדולתה של שבת שהכל היו שמחים בה והיא היתה תחלה וראש כל השמחות מיד פתחו פיהם ואמר מומור ליום השבת אמר הקב"ה לשבת אתה אומר מומור ולי מומור? שני אלוה השבת עד שעמדה השבת על רגליה ונפלה על פניה ואמרה טוב להיות לה! וכל סדרי בראשית השיבו ולומר לשמן עמורין:

^ב מחורלו - מאד

כא במספר ראשית חכמה שער הקדושה פרק ב' ונ'

[illegible]

למַלְכָּא דְעֵבֶר הַיּוֹלָא לְבִרְיָה יְחִידָאִי מַשֵּׁל לְמַלְכָּ (דְּהֵיטוּ יוֹרָא עֲלָאִין שֶׁהֵם בְּלֹתוֹת אֲחָא הַתְּרַבֵּל מֶלֶךְ), שֶׁנֶּעֱשֶׂה שְׂמַחַת נְשׂוּאָין לִבְנוֹ יִיחִידִי (שְׂחָא סוּד יוֹרָא הַמַּחֲמִיד עִם הַמְּלֻכּוֹת נִשְׁתָּה), אַעֲטֵר לִיה בְּעֵטְרָא עֲלָאָה וְהַעֲטִיר אֹתוֹ בַּעֲטֵרָה עֲלִיוֹנָה (דְּהֵיטוּ כְּמוֹתוֹן דְּלֹא"ה), מִנִּי לִיה מַלְכָּא עַל כֵּלָּא וְהַפְקִיד אֹתוֹ הַמֶּלֶךְ עַל הַכֹּל (כִּי כֵן הַנְּהוּג הַעוֹלָמוֹת הוּא עַל יְדֵי יוֹרָא, מִמֶּה הַשֵּׁעַ מִתְּקַלְּבִים מִכָּאָה נִשְׁתָּה), בְּהָאִי יוֹמָא חֲדוּתוּאָא לְכָלָּא לְכֹן בְּיוֹם הַזֶּה וְכִן שְׂמַחַת לְכֹל בְּנֵי הַמְּלִיכָה, הֵגָה חַד כְּנִטְרִיא דְּאַתְפָּקֵד עַל דִּינָא דְּבִנִּי נִשָּׂא שׁוּטֵר אֶחָד הַמְּמוֹנָה עַל דִּינֵי בְנֵי אֲדָם, (וְהוּא הַסִּמָּה הַמְּטַרְבֵּל הַגָּדוֹל, שֶׁעַל יָדוֹ נִשְׁפָּעִים כָּל מִינֵי עֲשָׂוִים בְּיוֹמֵת הַחֹל), הוּא בִּידֵיהּ גּוֹבְרִין דְּבַעֲיִין קְטוּלָּא הֵיוּ תַחַת יָדוֹ וְאֲנָשִׁים הַמְּחוּיָבִים הִרְיָה, גּוֹבְרִין דְּבַעֲיִין לְאַלְקָאָה וְאֲנָשִׁים הַמְּחוּיָבִים מִלְּקוּרָה, הֵגָה בְּגִין יִקְרָא דְּהָאִי יוֹמָא דְּחֲדוּתוּאָא דְּמַלְכָּא בְּשִׁבְלִי כְבוֹד יוֹם (הַשְּׁמָה) הַזֶּה שֶׁל שְׂמַחַת הַמֶּלֶךְ, שְׂבִיק דִּינֵי עוֹז אֶת הִרְיָה שֶׁל, (כִּי אִין לֹא רָחוּת לְטַרְבֵּל), וְנִטֵּר לְחֲדוּתוּאָא דְּמַלְכָּא וְשִׁמְר אֶת שְׂמַחַת הַמֶּלֶךְ, שֶׁלָּא יַעֲרֹר לְשׁוֹם אֲדָם.

כך הוא הנשכל, והוא יומא הולוא דמלכא במשרוניא ביום השבת, הוא שמחת המלך עם המלכה, דהיינו שם יחוד ז"ו הגדולים, חדוותא דאבא ואימא עליה והשמחה של אבא ואימא עליו, כי ז"ו עולים ומלבישים על עצמות א"ו, ומשם נמשך שפע לכל העולמות, לכן חדוותא דעלאן ותתאין יא שמחה ומנוחה לעלונים ותחתונים, כי בחדוותא דמלכא בלהו חדאן בשמחת המלך הכל כריים לשמות, ולא יצטערון ביה ולא יעטערו בו משום ענין והוא והפסד, על דא כתיב על זה נאמר וקראת לשבת ענג מלת וקראת הוא לשון חיבה (כפד"ס בריש פ' ויקרא), ולשון קבלה (כמו וקרא זה אל זה, שמחגמגין ומקבלין דין מן דין), והיינו שז"ו שהם בחי' שבת מקבלים שפע מוחין מא"ו, ואחל מאי ענג מהו ענג, ומשם (ה"ה המ"ח) אלא ענג לא אשתכח אלא לעילא אלא ענג לא נמצא אלא למעלה, באתר דקדש עלא שארי במקום שארית קדש העליון, דהיינו בא"ו הגקראים קדש, כמה דאת אמר כמו שנאמר אז תתענג על יהוה דהיינו דהאי ענג על יהוה הוא כי זה הענג הוא בא"ו שהם על ולמעלה מ"ה הגקרא יוה"ה, והאי יומא דהוא הולוא דמלכא אתעטר ביהוא עטרא דענג זה היום השבת שהוא יום שמחת המלך, הוא מחטער בו בעטרה של ענג הוא, כלומר במוחין לדורא, הדא הוא דכתיב זכו ככתוב וקראת לשבת ענג דהיינו מחמת קריאה של חיבה מהענג ז"ו במוחין לדורא, מה דלא אשתכח הכי בשאר יומין מה שלא נמצא כן בשאר המעשים, הגם שאף אז מקבלים מוחין גם מאבא, אבל הוא רק על ידי הזמנה ותפלות התחתונים. (מ"ח ומ"ח ומ"ח ומ"ח)

בראשית חכמה בשער הנ"ל ולשום לבו היטב על כל הדברים הנאמרים שם בענין קדושת ומעלות שבת קודש. כי יש שם כמה דברים פרטיים יקרים מקדושת ומעלות שבת כי כל ענין ומעלה הנאמר שם על שבת הוא דבר בפ"ע והבן שם היטב כדי שיתלהב לבו/בדו לקבל שבת בשמחה גדולה ועצומה בראוי.

ועי' היראה בשלימות דהיינו עם דעת עיין לעיל תורה טו (נחלק ראשון) שערש היראה הוא דלעת/י'. וזוהי לומר שהשמחה הנ"ל של שבת הכוונה שתייה מתוך יראה, ואע"פ שיראה נראה כתרתי דסמרי, כי איך ישמח כשהוא צפח ויראה/י, אע"פ שלימות השמחה, היא דייקא לכור ולשמוח שהוא וכל ענייניו תחת השגחת הקצ"ה ועי' להסיר כל דאגה מלבו. אבל דימי החול קשה מאד לקיים זאת כי בחול אפשר שיהיה היראה עם כסילות יראה נפולה שירא מדבר אחר, ואפילו כשירא מעצירה יראה העונש יס בזה מדרגות יס ירא מהקצ"ה ויפ' ירא מהש"ע, צנחי' מלוות אנשים מלומדה, ולא מתוך שמאיייר לפניו את הקצ"ה וכ"ס לא הרגשת מלאותו ית' הנמצאת אלכו, ויראה כזו היא כסילות בבחי' **הלא יראתך כסלתך** (איוב ד/כ"ו) ועיקר הכסילות הוא מחמת השיעבוד שיש בחול שטרוד צפרנסתו והשלמת חסרונותיו, ופולט צו העצבות מלד הזמן ומלד טרדת העולם צפרנסתו/י, וע"כ לא מלכח לישב דעתו וכנ"ל בתורה י' תנינא.

כי ע"י השיעבוד אין הדעת שלם, וכ"ש במואב [כ"ט/ל] **שאנן מואב מנעוריו וכו' ובגולה לא הלך ע"ב עמד טעמו בו וכו'** וכשארז"ל (מגילה יב ע"ב) שחכמי ישראל אמרו לאחשורש שקיון שגלו מאלרס אין להם דעה ועלה מיושצת, לכן שישאל ענה מחכמי מואב שלא גלו ולא חל עליהם שיעבוד גלויות ולכן דעתם ועלמם מיושצת כי ע"י שיעבוד וגלות, הדעת מבולבל. אבל בשבת ע"י השמחה הוא חירות צחי' צינה/כ"ט צחי' יוכל, וכשיש חירות ואין שיעבוד וגלות אזי הדעת שלם/כ"ט. ועיקר החירות, ע"י התענוג והשמחה של שבת בחי' (ישעיה נח)/ל"ג

עיין זוהר חדש תיקונים דף קכו (במתוק מדבש) מבאר שביום חול שולט עץ הדעת טוב ורע אבל ביום השבת שולט עץ החיים וישראל עולים לאצילות לכן אסור לבקש בקשות כי שם אין מחסור כלל ומי שמבקש בקשה מלביש את האצילות בבי"ע עולם הפירוד עי"ש. **עוד שם ויקהל רה** - רוחא נשיב מעתיקא קדישא וכו'. **עוד שם** - יומא דשבתא חדוה איהו.... מועתק בסוף התורה עי"ש. גם עיין שם **זוהר יתרו פט**.

²² בתולד - השיב

^{כד} שיתלהב לבו וכנ"ל שאמר לשום לבו

^{כה} הביאור נ"ל כי דעת הוא חיבור, ושרש וסיבת היראה הנכונה נובעת מהחיבור עם הקב"ה שירא ממציאותו העצומה והנפלאה של הקב"ה, שמרגיש שנמצאת בסמוך, ולא רק מהש"ע המחייב יראה, וכ"ש לא יראה נפולה שירא מאיוה דבר אחר ולא מהקב"ה, וכדלקמן שירא משר או חיה רעה.

^{כו} עיין לק"ה בכור בהמה טהורה הלכה ד' אות (כ) כי יש שמחמת יראת הענש נופל לעצבות חס ושלום ולפעמים לכפירות חס ושלום כמצוי באנשים רבים כשיושבין על ספרי מוסר שמדברין מעצם הענשים הם באין לעצבות חס ושלום וכו' ונזכרים יותר חס ושלום וכו'. וזה היה כונת המן להפיל את ישראל חס ושלום, אבל מרדכי הוא בחינת שכל עליון ונורא כל פה שיכול להכניס יראת הענש עד שיבאו לידי שמחה עצומה על ידי גדל העצות שנותן לכל אדם בעמק נפילתו שיכול למצא את ה' יתברך עד שיהיה בשמחה וזה עקר תקנתו. ועל פן בסוף התוכחה שהיא יראת הענש פתיב, תחת אשר לא עבדת את ה' בשמחה וכו'. והבן היטב כי זה העקר שלא יפ' על ידי יראת הענש רק מפחד הענש יתחזק לקיים דברי הצדיקים אמתיים שמהירין את הגורע שבגרועים להיות בשמחה בהנצחות טובות שמוצא בעצמו עדין כמבאר על פסוק אומרה וכו' וכו' (בסימן רפב). וזה בחינת תקף השמחה של פורים שנמשך משכל עליון ונורא שמתגלה בפורים שמשם באה יראת נפלאה שעל ידי זה בא שמחה גדולה, כי בכל הימים קדושים נמשך יראת גדולה כפי קדושת היום, כי שבת שקדוש מכל הימים אז מאירה היראה מאד בבחינת ירא שבת, הינו שאז היראה עם דעת, כי בימי החל לפעמים היראה עם כסילות בבחינת הלא יראתך כסלתך, כמבאר בלקוטי תנינא סימן יז.

^{כז} איוב ד (ו) הלא יראתך כסלתך תקנותך ותם דרביך:

^{כח} כמבואר בתורה נב שצריך לצאת מהעיר להתבודדות כי טרדת העולם מפריע אע"פ שבעצמו לא טרוד.

תורה נב - עקר ההתבודדות הוא בלי'לה, בעת שהעולם פנוי מטרת העולם הזה כי ביום, על ידי שרודפין העולם אחר העולם הזה הוא מבטל ומבטל את האדם מלהתדבק ולהפיל בהשם יתברך ואפילו אם הוא בעצמו אינו טרוד אף על פי כן מאחר שהעולם טרודים אז, ורודפים אז אחר הכלי העולם הזה על ידי זה קשה אז לבוא לידי בטול וגם צריכין שיהיה ההתבודדות במקום מיוחד דהיינו חוץ מהעיר בדרך יחידי, במקום שאין הולכים שם בני אדם כי במקום שהולכים שם בני אדם ביום, הרודפים אחר העולם הזה אף על פי שבעת אינם הולכים שם הוא מבטל גם כן ההתבודדות,

²³ * ירמיה נח

^ל ירמיה נח (יא) שאנן מואב מנעוריו ושקט הוא אל שמריו ולא הורק מכלי אל כלי ובגולה לא הלך על כן עמד טעמו בו וירחו לא נמר:

^{לא} עיין בית עולמים (לרבי יצחק חבר) (דף קלד ע"ב - ד"ה דא) ואמר דאלין ימי קדם כולו מתתקן בתיקוני דדיקנא כו' כמ"ש שי"ג תיקונים הנ"ל נק' ימי קדם והענין כמ"ש שי"ב תיקונים ראשונים הם נגד ו' היכלות הראשונים עד היכל הרצון הם ו' ובהיכל הרצון עצמו ו' הרי י"ב הוא סוד ו' כפולה והם ו' ימי השבוע י"ב שלכן הפה תיקון י"ב כוללם ותיקון י"ג הוא יום שבעי שבת כולל כל ו' יומין וזן שבתא ודליליא הם י"ב דלילין בתיקון י"ג וידוע כי שבת הוא בבניה יובלא ששם תיבין כולו לאתרייהו.

^{לב} בשבת הדעת שלם - עיין תורה קיט שבשבת נמשך דעת לכל אחד. וצ"ע שכאן משמע דווקא ע"י שמחה, ואולי גם שם לזה כוונה.

^{לג} ישעיה פרק נח (יד) אז תתענג על ידוד והרפכתך על במותי (בפתי) ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביר כי פי ידוד דבר:

והכלל שצריך לנהוג שמחה גדולה בשבת קודש [מ] ולבלי להראות שום עצבות ודאגה כלל/מא והעיקר להיות שמח בחלקו לגמור בלבו שלא חסר לא כלום רק **להתענג על ה'** על ה' דייקא כי בשבת אפשר לעלות לאמא עילאה שהיא מעל הקצ"ה ואזי אנו בעולם החירות, חירות מכל המיזרים וכל הצרות רק רוחב לב ושמחה ולהרבות בתענוגי שבת בכל מיני תענוג הן אכילה ושתייה הן מלבושים/מב לתת לגוף העמוד חלקו כפי מה שיכול ולהשתדל מאד שיהיה התענוג על ה' ולא רק על הנאת גרון כי עיקר

ממ שתייה ומלבושים – עיין לעיל בשיחות הר"ן קנה הלא גם בע"ב פשוט שמח בדגים והוופיצע שלו. וזופיצע דייקא תרתי משמע מרק ומעיל, שתייה ומלבושים. ומסתמא הכוונה שנשים שמחתו במלבושים ואנשים באכילה כמבואר בפסחים טז. לעניין שמחת הרגל.

כוונת האכילה לתת לגוף חלקו כדי שלא יפריע לו^מ להתענג צשכלו על ה' כמבואר בצעש"ט עה"ת^מ. כי אכילת שבת היא כולה רוחניות כולו קודש/מ^ח ואין ממנה חלק לחיונים, כי אין לחיונים שליטה כלל בצנת כנ"ל צוהר ועולה למקום אחר לגמרי מן אכילת חול כמבואר במקום אחר/מ^ו ולעיל סי' נזמ^ח/מ^ח, ובסי' רעז/מ^ט, וע' זוהר ויקהל ריח/י ובמק"מ שם [נא/יב] ועיין תורה קפה/י וזהוה עס צסוף העתיק דברי הארז"ל שהציא המקדש מלך, גם עיין לק"ה צליעת הפתח/י^ג :

^{מג} עיין לעיל תורה י' תנינא שלישוב הדעת צריך לצאת ממרה שחורה ושם נתבאר שזה ע"י מילתא דשטותא אבל בשבת נראה שהעצה היא שטוב יותר לצאת ממרה שחורה ועצבות ע"י אכילת מעדני שבת וע"י מלבושי שבת, אבל מילתא דשטותא נראה שבקל מפיל לדבריו חול וכתוב דבר דבר ודרשו שלא יהיה דבורך בשבת כדבורך בחול, ואיתא בירושלמי בקושי התיירו לומר שלום בשבת כי כל כך צריך לשמור את הדבור בשבת. ק"ו דברים בטלים שצריך להזהר. עיין בעש"ט עה"ת פ' יתרו אות לח. – בשולחן ערוך אורח חיים (סימן ש"ז) כתב רמ"א שבני אדם שסיפור שמועות ודברי חידושים הוא עונג להם מותר לספרם בשבת כמו בחול, והוא תמוה שהוא נגד הש"ס שאמרו (שבת ק"ג ב) שלא יהא דיבורך של שבת כדיבורך של חול וכו', כל שכן לדבר דברים בטלים בשבת וכו', שמעתי ממורי ז"ל משל למלך שצוה שיתנו לכל אחד מבוקשתו, וביקש אחד שיתנו זבל לצרעתו וכו', ודברי פי חכם חן: (צפנת פענח דף ל"ו ע"ג)

^{מד} עיין בעש"ט עה"ת בראשית אות פו במקור מים חיים שם אות סט) – עוד הביא משל זה בתו"י פ' תבא דר"ג ע"ג וכתב וזה לשונו, שמעתי ממורי משל לכן מלך שנשתלח למרחקים לכפר אחד בין פחותי ערך, ובהאריך הזמן שמה הגיעו כתב מאביו המלך, ורצה לשמוח בו מאוד, אך חשש מבני הכפר שילעיגו עליו באמרם מה זה יום מיומיים ושמחה מה זו עושה, מה עשה בן המלך, קרא לבני הכפר וקנה להם י"ש ושאר מיני יין המשכרים, עד ששמחו בעסק היין, והוא מצא את הכושר לשמוח מאוד בשמחת אביו ודפח"ח. והנמשל מובן כי הנשמה בושח לשמוח בשבת בתענוגים של אביה המלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא הנשמה יתירה שהוא לו אגרת שלומים מאביו, מחמת הגוף שהוא כבן כפר, לכן צוהה התורה לענג את הגוף בשבת יום טוב, ואז כשהגוף שמוח בשמחת הגוף אז יש פנאי לנשמה לשמוח בשמחת דבקות המלך הקדוש ברוך הוא, עכ"ל, ועיין לקמן בפרשת תרומה בסוף הגה ג' ע"ש. ובתו"י פ' נשא דק"ל ע"ד, כתב וז"ל, שמעתי משל זה ממורי לכן מלך שהיה בין אנשי הכפרים ובא לו אגרת שלום מאביו ורצה לשמוח והיה בוש וירא מאנשי הכפר, וצוה לתת להם י"ש, ושמחו הם בשמחתם והוא שמח בשמחת אביו, כך החומר והצורה של אנשי סגולה וכו' ודפח"ח, עכ"ל, וכן הוא שם בפ' משפטים ד"ע ע"א וע"ב, בהר דק"ט ע"ד, שופטים דקצ"ב ע"ג. ובפ' שלח דקמ"ז סוף ע"ב וז"ל, שמעתי ממורי בענין שבת שיש מצוה באכילה ושתייה על פי משל לכן מלך שהיה בשביה והגיע כתב יד אביו המלך ורצה לשמוח, ולכן הרבה להמוניים מיני משקה, שישמחו הם, ואז יוכל הוא לשמוח בשמחתו, והנמשל מבואר כי הנשמה אי אפשר לשמוח ברוחני עד שישמח החומר הגשמי וכו' ודפח"ח, עכ"ל, ועוד עיין לקמן פ' תשא אות ד' ואות ה' ע"ש:

קצת צ"ע נראה אולי שרבו קצת חולק על הבעש"ט עיין בעש"ט יתרו אות לו – והנה השבת לא ניתן לתענוג אכילה ושתייה לבד, אלא לעסוק מזו בתורה ותפלה, כפירוש רמ"א על פסוק (ישעיה נ"ת) וקראת לשבת עונג, שלא אמר וקראת לאכילה ושתייה עונג, וכו'...

^{מח} עיין לק"ה ערובי תחומין הלכה ה' אות מ' – העקר הוא לשמח בשבת באשר הוזהרנו רבנו ז"ל מאד מאד לשמח מאד בכל שבת, כי עקר מצות שבת הוא לאכל ולשתות ולשמח מאד בשבת ולהתענג בכל התענוגים בשמחה וקטוב לבב, כמבאר בליקוטי תורה (בסימן יז) ובמקומות אחרים, עיין שם. **פי אכילת שבת יקרה מאוד, פי מגדל קדש שבת שהוא התגלות אלקות בצמצומים נפלאים ורוחניים הנמשכין מלמעלה, על פן האכילה של שבת קדש בקדשה גדולה בבחינת והשביע בצחצחות נפשך וכו'**, (עיין תורה כד ותורה ה' תנינא אות ג') פי בחול אין זוכין לאכילה קדשה כזאת כי אם צדיקים גדולים נוראים מאד, אבל בשבת אכילת כל ישראל היא בבחינת זאת, בבחינת צדיק אוכל וכו', בחינת והשביע בצחצחות נפשך בחינת אז תתענג על ה', על ה' דיקא, שהם הצחצחות שהם למעלה מהספירות הכלולים בשם ה' בידוע. (עיין שעה"כ עמידה ה' דרוש ב')

^{מט} עיין חיי מוהר"ן – אות לב (לב) בענין הנדפס בספריו הקדושים בסימן נ"ז ובסימן רע"ז לענין מעלת אכילת שבת שהיא בלה קדש ועולה למקום אחר לגמרי, דבר עמנו מזה הרבה והוזהר אותנו לאכל בשבת ולשמח וכו' כמו שהוזהרה תורה (שמות ט"ז), "אכלוהו היום כי שבת היום", אכלו בנים או מען ואגט שוין עסט קינדער. [בשכר אומרים אכלו בנים] אחר כך אמר גם את זה אין יכולין לקיים:

^{מט} בכל המהדורות כתוב כאן בשעות ט"ו נו

^{מח} **תורה זו אות והו' וענג שבת הנה, זה בחינת אכילה בקדשה.** פי אכילת ימי החול, הנהגה ממנה גם פן הסטרא אחרא. אבל מאכילת שבת, אין חלק לסטרא אחרא כלל וכלל. וזה שצוה אותנו על אכילת שבת, כמו שכתוב (שמות ט"ז): "אכלוהו היום כי שבת היום לה'". פי אכילת שבת, נעשה קדשה ואלקות גמור, בלא תערבת סיגים כלל. ויכול לפעל באכילת שבת, מה שפועל בתענית, הינו להפיל אויביו לפניו, בזכות ענג שבת, כמו שפועל בצום. ועל שם זה נקרא שבת, כי בסגלתו "להשביט אויב ומתנקם" (תהלים ח):

^{מט} **תורה רעז – ודע שעקר כבוד שבת היא האכילה,** כמו שכתוב (שמות ט"ז): "אכלוהו היום", כי אכילת שבת יקרה מאד, כי הוא כלו אלהות כלו קדש, וכמבאר (לעיל בסימן נ"ז). ועל פן מצוה גדולה להרבות בסעדת שבת, והוא תקון לחלול שבת, כי מחלול שבת אי אפשר להרהר. כי בקל אפשר להכשל בחלול שבת, חס ושלום:

^י **זוהר ויקהל דף ריח. – ושואל (ה"ג ה"ה) אינון סימנא מאי טעמא** זה הסימן שאמרנו שהשכינה נהנית מהברכות של ברכת המזון מה טעמו וענינו, ואמר בגין דמזונא איהו קשה קמי קדשא בריך הוא לפי שהשפעת המזון קשה לפני הקב"ה שהוא השכינה, לפי שאין מקור המזונות בידיה אלא למעלה ממנה במזל עלאה, ואם לא משפיעים לה, אין לה מה ליתן. (כמחז"ל (פסחים ק"ח ע"א) קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף, ועי' סודו בפ' יוגש דף ר"ע ב, ובפירושונו שם), וכיון דבר נש אכיל ושתו וקא מברך וכיון שהאדם אוכל ושותה ומברך ברכת המזון, והוא ברכתא סלקא ברכה ההיא עולה עד מקום השכינה, ואתהני מאינון מלין דשבעא דסלקין והיא נהנית מאלו הדברים הנאמרים על השוכה העולים אליה כסוד מ"ן, ועי"ו נשפע לה שפע מזון שהוא המ"ד היורד מלמעלה אליה לצורך התחתונים, ואשתכח דאתהני ממזונא מתתא ומעילא ונמצא שנהנית מהמזון שמברכים עליו למטה, ומשפע היורד אליה מלמעלה, ודא איהו רזא דבין חברייא וזהו סוד שבין החברים.

ואמר כי רזא בחול לא אתהני והוא אתר הסוד בימות החול הוא שאין השכינה נהנית אלא מאינון מלין דסלקין מגו שבעא אלא מתוך אותם דברי הברכות העולים מתוך השוכה, דהיינו מברכת המזון, וכל הדברים של ברכת המזון מתעשרים ונעשים מוחין להשכינה, ורוון ושבעין בחיורו והם משביעות אותה בשמחה, והוא אתר אתהני מנייהו והשכינה נהנית מהם. אבל בשבת איהו רזא אחרא בשבת הוא סוד אחר לגמרי, כי במזונא ממש ובההוא חדרו דמזונא דמזונה דשבת במזון הגשמי ממש, ובשמחה ההיא של המזון של מצות סעודת שבת נהנית השכינה, ובכלא אשתכח כלילא מעילא ותתא ובכל דבר נמצאת השכינה כלולה מלמעלה ומלמטה, כלומר בשבת היא נהנית ממזון הגשמי ומברכת המזון, ורזא דא וסוד זה מה שכתוב כי ממך הכל ומידך נתנו לך, ודאי להנאותיה דא (ה"ג) ודאי זה נאמר להנאת השכינה, ובההוא חדרו דמזונא דמזונה דשבת ובאותה השמחה שבמזון של

מכאן מתחיל כביכול עניין חדש ו"ע הקשר בינו לעניין הקודם.
 רבנו אומר כאן שדרכו של הקב"ה להביט רק על הטוב שישראל עושים ו"ע איזו השגחה היא זו שאינה לפי המעשים.
 וגם קשה הרי אחז"ל (ב"ק נ.) כל האומר הקב"ה וותרן וותרו חייו. ובפרט שרבנו מביא את הפסוק שאמר בלעם "לא
 הביט און ביעקב", ושמעתי מבארים שראה בזה להכשיל את ישראל, לבטל מהם יראת העונש.
 וגם יודע שהנהגת הקב"ה היא מדה כנגד מדה.
 עוד ל"ע אדרבה כמה שהאדם יותר ראוי להשגחה אזי להפך אמרו חז"ל עה"פ (תהלים נ' ג') "סביביו נשערה מאד"
 שמדקדק עם לדיקים ביותר עד חוט השערה.
 אבל באמת בהנהגת ההשגחה, יס שתי מדרגות, (ענין זוהר נשא קלו:י"ב) אית רחמים ואית רחמים) כי יס מדרגת
 השגחה של זעיר אנופין הוא הנקרא הקב"ה ומדחו משפט ואמת ורחמים ותפארת ורחמנות שלו היא במשפט ועל פי

מצות סעודות שבת, כי על ידי זה נהנית השכינה מלמעלה ומלמטה, **במה דאוקמוה** כמו שפירשו החברים, ופי' הפסוק הוא, כי "ממך הכל" פי' כי כל שפע המזון
 בא לנו על ידי השכינה, "ומידך" היינו ממה שקבלנו מידך, "נתנו לך" פי' אנו מחזירים לך כמה שאנו מהנים ומשמחים את השכינה על ידי סעודת שבת.
 כח האחיזה, כי בחול כל מה שאוכל האדם יותר מן האוכל לזיוס גופו הולך אל החיטות, אבל בשבת כל מה שאוכל האדם יותר מן האוכל הכל נכלל בלדיק (מק"מ עיי"ש)
 מה שהעתיק מספר הכוונות, (נמצא בדף רכד:) ועיין גם לעיל תורה קכה ורעו ובחיי מוהר"ן סימן לב ולקוטי תפילות ח"א תפלה קז על תורה רעו (אות תתרטב)
^{יב} המקדש מלך על ויקהל ריח נמצא בדפוסים הישנים בדף רכה: עיי"ש שכתב - וזה לשון הרב בסה"כ דע כי כל מה שאדם אוכל בחול
 הרוב הולך לחיצונים ואין רוחניות כי אם מה שהוא הכרחי למען הנפש כדי שלא תתפרד והמותר מוסיף כח לחיצונים וליצר הרע. וכל
 מה שאוכל בשבת הוא רוחני אף על פי שאוכל יותר מן הצורך הכל נבלע באברים, וכו'.

וכן הביאו המתוק מדבש כנ"ל בביאור הוזהר ויקהל דף ריח. ועיין לעיל סוף תורה קכה הערת הטשרינער רב שם וז"ל - **עיין בספר נגיד**
ומצוה להאריז"ל וכן במשנת חסידים [על התפילות מסכת ליל שבת פ"ד אות יז] **שכתב להדיא שאעפ"י שיאכל בשבת יותר מהצורך אינו הולך לחיצונים**
כמו בחול אלא כאלו נבלע באברים [וכן כתב בתרלו אבל בפל"ח כתוב כולו נבלע באברים וכן תוקן כאן בהגה זו מתרצו - כולו נבלע באברים, וכן הלשון במשנת חסידים מהדורא
 תקבר]

^{יג} **תורה קכה** - ויאמר משה אכלוהו היום כי שבת היום לה' וכו', ולמדו רבותינו, וזרונם לברכה (שבת קיו:): 'מכאן, שחייב לאכל שלש
 סעודות בשבת, כי תלתא "היום" כתיבי. נמצא שעל כל סעודה משלש סעודות כתיב היום, לרמוז שלא לאכל בסעודה של שבת רק
 בשביל היום. כי לפעמים אוכלים בשביל שרעב מאתמול, ולפעמים בשביל שלא יהא רעב למחר, אף בכל סעודה משלש סעודות של
 שבת, לא יאכל כי אם בשביל היום, הינו סעודה זו לא בשביל קדם ולא בשביל אחר כה:
 [וזה הענין לא שמעתי מפיו הקדוש בעצמו, רק מפי אחר שאמר משמו, וכתבתי כמו ששמעתי. אחר כך נודען שדברתי עמו, וזרונם
 לברכה, מענין זה, ופקפק בעצמו על זה ואמר: הלא אכילת שבת יקרה מאד מאד, וכמבאר בכל דברי רבותינו, וזרונם לברכה, שבשבת
 צריכין דוקא לאכל ולשתות ולהרבות במעשרים. והבנתי שאין פונתו במאמר זה הנ"ל, למעט באכילת שבת, חס ושלום, ותכן פונתו
 במאמר זה לא באר לי כלל, כי לא ידעתי לדרב עמו עוד ממאמר זה. רק אחר כך שמענו מפיו הקדוש, וזרונם לברכה, כמה וכמה
 תורות על ענין מעלת קדשת אכילת שבת שיקרה מאד, ואמר בפרוש שצריכין בשבת להרבות במאכל ובמשקה בפשוטו, כי אכילת
 שבת היא כלה אלקות כלה קדש וכו'.

^{יד} **לק"ה בציעת הפת הלכה ה אות ט** וזה בחינת שבת שהוא מעין עולם הבא שאו מצוה גדולה לאכל וזה עקר כבוד שבת, כי בשבת
 יתפרדו כל פועלי און. ואין להסטרטא אחר, שהם בחינת בגדים צואים, אין להם שום אחיזה ויניקה בהמאכל של שבת. כי אכילת
 שבת כל קדש כמו שמבאר במקום אחר (בסימן נו לקוטי חלק א.) וזה בחינת רחיצת חמין וטבילה בערב שבת. ואחר כך לזבשין בגדי
 שבת קדש, כי רוחצין עצמן מבחינת הבגדים הצואים בבחינת אם רחץ ה' את צואת בנות ציון פמוכא. ואחר כך לזבשין בגדי שבת
 שהם בגדים נקיים בבחינת בגדים לבנים. כי שבת מעין עולם הבא שאו תכלית שלמות הברור בבחינת אכילה דקדשה, בבחינת יאכלו
 עננים וישבעו וכו'. שהיו בחינת הסעודה של לעתיד וכו' כנ"ל. וזה בחינת לחם משנה של שבת, כי כל הברורים שמבררין בחול על ידי
 כל המלאכות שרבו בענין הלחם שהם הוורע והחורש והקוצר וכו', כלם בטלים בשבת, כי בשבת אין ברור רק שכל הברורים של ששת
 ימי החול עולים למנוחתם ונשלמים בשבת בתכלית השלמות שהוא היקרא בבחינת בראשית ירא שבת. וגם כל הכח לברר בששת ימי
 החול הכל על ידי קדשת שבת שממשיכין לששת ימי החול, כי מנה מתברכאן כל שתא יומין ועל כן מסדרין בשבת לחם משנה שהם
 שני לחמים שלמים, כי בחול אף על פי שמדדירין אחר השלם אבל אינו חיוב כל כך. ולפעמים מבררין על הפרוסה, כי בחול יש אחיות
 החיצוניות שהם הבגדים צואים שעל ידי זה אין שלמות. כי קדם הברור הכל בבחינת פלגא, והינו חסרון השלמות כנ"ל.

^{יז} **וזה ח"ג דף קלו:** (עם ביאור הפתק מדבש) **תנא בצניעותא דספרא למנו כספא ולניעותא, מהו מה פירוש של הכתוב עיניך תראנה ירושלים וזה**
שאנן כי קשה וכי ירושלים שהיא סוד המלכות, **וזה שאנן הוא ואין זה אחיות הימים, והא כתיב והכי כתוב צדק ילין בה, ובאתר דאשתבח צדק**
ובמקום שנמצא לך שהיא בחינת דין, לאו שקיט ולא שאנן הוא אין שם שקט ולא שאנן, ומשיב אלא מה שכתוב **עיניך תראנה ירושלים וזה שאנן,**
וזה שאנן לעתיק יומין אתמר זה נאמר לעתיק יומין שהוא א"ל שאין בו שום בחינת דין ח"ו, וכאילו הציא אמר לא"ל הנקרא נה שאנן, בבקשה ממך ענין
 תראינה את ירושלים, ותשגיח בעין חמלת על המלכות שלא יתאחו זה הדינים, **דההוא עינא שקיט ושאנן** כי זו העין היא קטנה ואשננה, **עינא דרחמי**
 והיא עין המעוררת רחמים, **עינא דלא נטיל מאשגחותא דא לאשגחותא אחרא** עין שאינה נוסעת ומשתנית מהשגחת רחמים להשגחת דין, כענין ז"א
 שמשנתנו מחמת מעשה התחונות, ובגין כך כתיב **ותראנה חסר יד"ו, ולא עיניך מלאה ביו"ד**, להורות שקאי על עין א"ל ששתי עיניו
 נחשבות לאחת, לפי ששתיים הם רחמים, ומה **דאמר ירושלים, ולא ציון** ולא אמר עיך תראינה כיון, כמו שכתוב בתחלת הפסוק "חזה ציון", **הכי אצטריך**
 כך כרד לכתוב ירושלים, **לאקפייא (דף קלו ע"ב) לדינא דאשתבח בה** כדי לכפות ולהכניע את הדין הגמאל בה, בזמן שנקראת ירושלים, והינו בהיותה
 בבחינת נקודה תחת היסוד, ודלחמא עולה וגם לרחם עליה להגדילה ולבנותה בבחינת פלגא.

(הנחל לפי ה"א) **ותאנא ולמנו, דכתיב צדק ילין בה** דהיינו **דבה אשתבח צדק ילין בה** כחומר גזול מכתבה, **ועד אחריית שנה**
 הנקראים לך בהיותה בסוד נקודה תחת היסוד, יתיר **מפל שאר אתרי** יותר מכל שאר מקומותיה ומדרגותיה, הגם שעד שעתה למדרגה השביעית שלה להיות
 כהנה שזה ככתב ז"א, יס זה דינים בכל המדרגות, אבל לא כל כך כמו בהיותה בסוד נקודה שאלו היא נקראת ירושלים, אבל בכל שאר מדרגותיה היא נקראת גם
 בשם ציון.

ותאנא ולמנו, כי כתיב ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה תמיד **עיני יהו"ה אלהיך בה** פירוש עיני ז"א הנקרא הוי"ה משגיחות ומאירות בטובא דיליה שהיא
 בחינת ארץ ישראל, **מירשית השנה** ממדרגתה הראשונה שיש לה בגלות (שהיא בהיותה עומת פכ"פ בקומה שלמה ע"פ ז"א רק כחומר גזול מכתבה), **ועד אחריית שנה**
 עד מדרגתה האחרונה, והתחלתה בסוד נקודה תחת היסוד שלו. כמבאר כל זה בשל"ו פ"א ופ"ב, וזה שאמר **השתא עיני יהו"ה אלהיך בה** היינו עתה בזמן
 הגלות ז"א מאיר בה, וכתוב עיני כלשון רבים **ובדין כי אז פקדיותא דעינין בה לטב ולביש** פקידות העינים בה לטובה ולרעה, כלומר שכל להורות שז"א
 משגיח בה ברחמים ובדין, **בגין דאית בהו ימינא ושמאלא דינא ורחמי** לפי שיש כענין ז"א ימין ושמאל שהם דין ורחמים, אבל **ולמינא דאיתי ישתבח בה**

הדין ומודל מדה כנגד מדה. ויש השגחה שתייה לעתיד לבוא ע"י אריז' אנפין סכא דסבין והיא רחמים גדולים בעינא חד דרחמי עין שרואה רק טוב בלא דין כלל. אבל א"כ בהגהה כזו יהיה העולם ח"ו הפקר, ע"כ לא זוכים להשגחה כזו אלא לעתיד לבוא ובעוה"ז רק דליקים גדולים מאד. ולשעה קלה יכול לזכות בה גם אדם פשוט ע"י מסירות נפש גדולה לכבודו ית'.

ועיין בזה בתורה קה בחלק א' שצדיק גדול מאד שמכיר גדולת הבורא במדרגה עצומה יכול עורר רחמים גדולים על ישראל, אבל בעוונותינו אין צדור הזה לדיק כזה"י ע"כ צריך לבקש מהקב"ה דהיינו זעיר אנפין שיתפלל לאריז' אנפין ששם הרחמים גדולים שירחם על ישראל ברחמי הגדולים וגם לזה צריך לדיק גדול מאד שזכה ע"י התורה לתשובה שלימה ועי"ז לדעת שלם, אבל מי שלא זכה לדעת שלם א"א לרחם עליו רחמים גדולים, וכ"ש לבקש הנהגה כזו על כלל ישראל, כי מי שאין בו דעת, אסור לרחם עליו.

ובשעת הדין אפילו משה רבנו לא יכול כמו שציארו עה"פ "מה תלעק אלי" שאמר הקב"ה למשה כשהיו ישראל על שפת ים סוף ומאריס רודפים אחריהם, שכיוון שמדת הדין קטרגה מאד לכן אפילו תפילת משה לא התקבלה כי אזני זעיר אנפין שאליו עולות התפילות היו סתומות (בבחי' ואיכה ג' מה) סכותה צענן כך מעבור תפלה) לכן א"ל "דבר אל בני ישראל ויסעו" דהיינו ששם תפלה לא תועיל אלא מסירות נפש שיסעו בני ישראל לחוד הים במסירות נפש. כך פירש האור החיים (אבל עיין זוהר בשלח מה. משמע ויסעו הכוונה שיסעו מלהתפלל לת"ת אלא יתפללו לעתיק דהיינו לאריז' אנפין).

וא"כ כ"ע מתי הקב"ה יש הנהגה כזו שהקב"ה לא מסתכל על הרע, דהיינו שההשגחה היא של רחמים גדולים על ישראל?

ונראה שכוונת רבנו כאן ליום השבת דייקא, כמבואר בלק"ה^א, ובזוהר^ב ובראשית חכמה הנ"ל שמבאר שבשבת אע"פ שנדמה שאנו בעוה"ז אבל באמת ברוחניות מאד הנשמות של ישראל אנו עולים לעולם האצילות, מקום שליטת עץ החיים^ג ושורה רוח קדושה נפלאה מאריז' אנפין בעולם השומרת על ישראל מכל מקטרג ומסטיין^ד,

עינא חד דרחמי אבל לעתיד לבוא בבית המשיח תאיר בטובא עין אחת של רחמים, **עינא דעתיקא דעתיקין** היינו עין של א"א, **היא** הוא דכתיב זה סכתוב וברחמים גדולים אקבצך היינו ברחמים של א"א, ושאל בין דאמר רחמים, מהו גדולים מה בל לרבות, ומשיב אלא **אית רחמי ואית רחמי** יש רחמים ויש רחמים, והיינו רחמי דעתיק דעתיקין יש רחמים של א"א, אינן אקרון רחמים גדולים הם נקראים רחמים גדולים, רחמי דזעיר אנפין אקרון רחמים סתם ויש רחמים של ז"א שהם נקראים רחמים סתם, ובגין כך ולכן אמר הכתוב וברחמים גדולים אקבצך דהיינו דעתיק יומין ברחמים של א"א.

^א צ"ע עיין תורה כב אות י' שיש צדיק שזוכה לתפילת ה' ממש וקיימ"ל שכל השגה שרבינו דיבר ממנה גם אחו בה וא"כ למה אמר שאין וא"כ מי שזוכה לתפילת ה' הרי כמו שזעיר יכול להתפלל לעתיקא גם מי שזוכה לתפילת ה' יכול להתפלל לעתיקא.

^ב לק"ה שבת ז' מה - **בי שבת בחינת שמחה וחדוה. בי בשבת מתבטלים כל הדינים, כמו שכתוב, וכל שלטני רוגזין ומארי דדינא בלהו ערקין ואתעברו מנה. וה' יתברך מסתפל או רק על הטוב שבישראל. על פן כל מי שממשיך על עצמו קדשת שמחת שבת שנמשך גם עליו בכח הצדיקי אמות על ידי זה יכול לזכות לילך בדרך התשובה הנ"ל, שהם בחינת בקיאות הנ"ל בחינת בקי בעיל בקי בנפיק וכו', בחינת אם אסק שמים שם אמה ואציעה שאול הנך, כי אף על פי שהבעל תשובה צריך לצעק ולבכות הרבה לפני השם יתברך ולשבר לבו מאד, כמו שכתוב, לב נשבר ונדכה אלקים לא תבנה, אבל אף על פי כן צריך להיות בקי בהלכה שלא יתרחק חס ושלום מהשם יתברך יותר על ידי זה, כי בכל דרכי הקדשה יש בהם בחינת צדיקים ילכו בהם ויהפך בחינת פושעים ויפלו בהם, בחינת זכה נעשה לו סם חיים לא זכה וכו', כי בודאי צריך הבעל תשובה לסבל ביונות ושפיכות דמים בכמה בחינות וכמבאר בהתורה הנ"ל, שעקר התשובה הוא בשישוע ביונו דם וישתק ויקים דם לה' וכו', ובכלל זה הוא גם פן מה שצריך לסבל ביונות ושפיכות דמים מעצמו בבחינת חרפה שברה לבי וכו', כי צריך להתבטל בעצמו מעוונותיו ופגמיו עד שיהיה נשפך דמיו בקרבו וכמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה, כל העובר עברה ומתבטל בה מוחליו לו על כל עוונותיו, אבל אף על פי כן צריכין להיות בקי בהלכה זאת מאד שלא יבא על ידי זה לעצבות ופירה שחורה דסטרא אחרא, וכמו שהזכיר ארמו"ז ז"ל על זה, ואמר שלב נשבר הוא ענין אחר מעצבות. וצריכין לזהר שלא יתאחו העצבות מהלב נשבר, על פן הוהיר להתגבר שיהיה כל היום בשמחה בכל דרכי עצותיו והקדושות, רק בשעה מיוחדת יהיה לו לב נשבר לפרש שיתחן לפניו יתברך כגון לפני אביו וכו', וכל זה כלול בבחינת בקי בהלכה הנ"ל, ועל פן באמת עקר דרכי התשובה אי אפשר לקבל כי אם על ידי גדולי הצדיקים הנ"ל שהם מורים לנו דרכי התשובה בחינת בקיאות בהלכה, והעקר על ידי קדשת שבת שהוא מקור השמחה, שאז השם יתברך מסתפל רק על הטוב וכו' בנ"ל:**

ועיין לק"ה ערובי תחומין הלכה ו אות ג' - **בי עקר זה הדרך הקדש של אומרה וכו' הנ"ל מאיר בשלמות בשבת קדש. בי אז מתבטל שליטת הסטרא אחרא וההיצונים ונתבטל כל העצבות והמרה שחורה, שהם בחינת תקפא דדינא, בבחינת וכל שלטני רוגזין ומארי דדינא בלהו ערקין ואתעברו מנה וכו' וכל חירו אשתבח. בי אז בשבת נתעוררין חסדים גדולים ורחמים רבים בלי שעור ואז נתגליון דרכי ה' וחסדיו האמתים ומאירין בכל העולמות אשר דרכו יתברך הוא לבלי להסתפל על הרע של האדם רק להביט ולהסתפל על הטוב שבו, כמו שכתוב, "און אם ראיתי בלבי לא ישמע ה' אכן שמע אלקים וכו'". וכמו שכתוב, לא הביט און בנעקב ולא ראה וכו'. וכמו שמבאר בסימן יז בליקוטי תנינא "דרך ה' יתברך" וכו' שמדבר שם מקדשת שבת עין שם. ועל פן אז בשבת מתחילין כל המצות של ישראל לילך ולהתפאר לפני ה' יתברך, כי נתבטל מהם אפחיות הקלפות, שהם העצבות הנאחזין ברגלי המצוה ואז נתגלה יקרת קדשת הנקודות טובות של המצות עד שהולכין ומתפארים לפני ה' יתברך ועושיין דרך בבושה לכל שיוכל כל אדם להתקרב לה' יתברך ועל פן אז בשבת מאיר בשלמות דרך הנ"ל של אומרה לאלקי בעודי הנ"ל מחמת שאז אין יכולין הסטרא אחרא והקלפות לכסות ולהעלים את הטוב על ידי רבוי הרע ולהפיל עצבות חס ושלום, כי אז מאיר רק הטוב, שהם הנקודות טובות שבמצות ועל ידי זה הרע והעצבות נופל לגמרי ואז אתער זמירות ושירות ותשבחות לה' יתברך בבחינת מזמור שיר ליום השבת, בחינת ויום השביעי משבח ואומר וכו' וכו' ...**

^ג זוהר ח"ג דף רעג. ואין שטן ואין מזיק שליט בימא דשבתא, ואפילו גיהנם לא שליט ולא אוקיד בשבת, ובגין דא (שם לה ג) לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת, ודא אש נוכראה, אלא אש דקרנבא אש דקדושה, ולית לארכאה בבציעא דלהון, דהא אתמר לעילא:

ונראה לומר שע"ז מאיר בנו רחמים גדולים מעתיקא קדישא, שם היא עינא חד דרחמי, ברנא ואוב/סא. וז"ע/סב. ועיין תורה קיט/סד שצצת נמשך דעת לכל אחד. וא"כ גם לפי הג"ל בתורה קה אפשר צצת שירחם ברחמים גדולים, בעינא חד דרחמי/סד. עוד גם לפי הג"ל שלעתיד לבוא תיהיה השגחה בעינא חד דרחמי ואמרו חז"ל שצצת מעין עוה"ב א"כ גם צצת יס מעין השגחה כזו.

אבל רק להראוי המלטרף לשמחה העליונה של הגשמות, וכמבואר לקמן שמי שלא ראוי אזי כלי שלא יגרום כעס/ס"ו מניחין אותו על הגהגת הטבע.

וראוי הוא מסתמא מי ששומר שבת וגם שמח בשבת. ועל כן דייקא בשבת שקשה לשמוח מאלו הטובע כנ"ל ששבת בשליטת מזל שבתאי שממנו העצבות ע"כ מי שמלכיל להתגבר על טובעו ולשמוח אפשר שיזכה לרחמים גדולים.

¹³ עינין זוהר חדש תיקונים דף קכז (במתוק מדבש) – אָבֶל בְּשֶׁבֶת מִלְכֶּתָּא דְּשִׁלְטָא בִּיה אֵילָנָא דְּחַיִּי אֶל כֹּשֶׁת הַמִּלְכָּה שְׁלוֹטָה בְּהָ עֵץ הַחַיִּים שְׂאֵלִימוֹת, וְלֹא עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע שְׂבִייעַ הַשּׁוֹלֵט בִּימֵי הַחוֹל.

עיינן זוהר ויקהל דף רה. – ובהאי ליליא אית לון רוחא אחרא קדישא עלא דנחמא לבני קדישין רוחא דנשיב מעתיקא דכל עתיקין וזה נושב ונמשך מזקן הזקנים סבא א"ל כ"ל, ונחמא לגו נקודה תתאה ויורד לתוך נקודה התחתונה שהיא המלכות למיחב בה נייחא לכלא לתת בה מנוחת השבת לכל ישראל, ודא אתפליג לכל סטריין לעילא ותתא ורוח הזה נחלק לכל הצדדים למעלה להמלכות ולמטה לבני ישראל, כמה דאת אמר שהמלכות אומרת שזה הרוח נחלק ביני ובין בני ישראל כנזכר לעיל. כיון שזה הרוח של קדושת השבת שורה על העולם, כל רוחין בישיין וכל מקטריין בישיין אסתלקו מעלמא כל רוחות הרעות וכל המקטרגים הרעים מסתלקים מן העולם, ולא בעינן לצלאה על גטורא ואין אנו צריכים להתפלל על שמירה בברכת השכינה, בגין דישראל אינון נטריין בהורא רוחא לפי שישראל הם שמורים מכל בחי' דין ופחד בכח זה הרוח, וסבתא שלום שהיא השכינה פריסת גדתא עלייהו פורסת כנפיה עליהם, ואינון נטריין מכלא והם שמורים מכל פגע רע, לכן אין לומר קודם תפלת ערבית של ליל שבת והוא רחום, שהוא שמירה מהמזיקים, וכן אין לומר ושומר צאתנו ובואנו שבברכת השכינה, שהוא שמירה מדין העליון כשעולות נפשותינו בעת השינה לפקדון למלכות (ועי' בעשרה כפי, בסופסוף דף ס"א, ועי' א"ח סי' רס"ב), כי אם מתפלל על שמירה שהשכינה תשמרהו, הוא פוגם בזה בכבוד השכינה השורה עמו ושומרת אותו בשבת.

עוד שם סוף עמוד א – ואמר עוד רבי יצחק כי **יומא דשבתא חדוה איהו לכלא** ביום השבת יש שמחה בכל העולמות, וכלא אתגטר לעילא ותתא והכל נשמר למעלה ולמטה, כי ביום השבת אין שום דין מתעורר כלל למעלה, ואין החיצוניים יכולים לשלוט למטה, (כד"ז הגי') **וכלא אתגטר** שפירושו שכלל מתגטר למעלה ולמטה, ונהורא תתא נהרא לסלקא לעילא ואור התחתון שהוא המלכות מתעוררת ומאירה לעלות למעלה, בשפירי דעטרין שבעין חולקין יתיר בעטרות יפות שהם שבעים חלקים יותר מבחול, וסבא דכל סבין אתער וזקן הזקנים סבא א"ל מתעורר להשפיע לה אלו העטרות.

[illegible]

^ס עיי' זוהר יתרו פט. – תאנא בהאי יומא כל נשמתיהון דצדיקיא למדנו שביום השבת כל נשמות הצדיקים שהם נחים בג"ע העליין שבעולם הבריא שם מדור הנשמות, כולן מתענגין בתפנוגי עתיקא קדישא סתימא דכל סתימין מתענדות שם בחנוגים אל עתיקא קדישא שאר פלג פלג הסתוס מכל הסתוסים (כי הוא סתוס ומלוגס חור ו"א שהם סתוסים ומלוגס חור ו"ו) המאלי אלהין באור של עונג השבת, ורוחא חדא מענגא דההוא עתיקא קדישא ורוח אחד שנמשך מעונג אל עתיקא קדישא לגן עדן העליין שהוא הנשמה יתירה, מתפשטא בכלהו עלמין מתפשט בכל העולמות ביי"ע, וסלקא ונחתא ומתפשטא לכלהו בני קדישין ועולה ויורד בסוד רצוא ושוב ומתפשט לכל בני ישראל הקדושים, לכלהו נטורי אורייתא לכל שומרי התורה, וניחין בנייקא שלים ונחים עי"ז במנוחה שלימה, ומתנשי מפלהו כל רוגזין ונשכים מכל אחד מהם כל מיני כעס, כל דיגין כל מיני התגברות הדינים של עצב חולי מיתה.

³⁰ עיין דעת ותבונה לרבי יוסף חיים שמבאר דברי הארז"ל בכוונות שבת ומבאר שעכ"פ במנחה של שבת מאיר אריך מו"א ונמשך רחמים גדולים עי"ש – וז"ל שם בפרק א' (דף כ טור ב-) גם צריך עוד להודיעך בענין הכונה של יכירו בניך וידעו כי מאתך היא מנוחתם, שכתב מוה"ר זל"ה בספר הכונות במנחת שבת. וז"ל, והנה ישראל בצאתם ממצרים אמרו היש ה' בקרבנו אם אין, וביארו באדרא נשא כי רצו לידע ולהכיר את השפעתם מהיכן היתה נמשכת להם אם מו"א הנקרא הוי"ה או מן א"א הנקרא אין, ואמר כי עתה בודאי יכירו בניך שהם ישראל וידעו כי מאתך היא מנוחתם. ומלת מאתך היא מאת ה' והוא הכתר משם נמשך להם מנוחתם עתה בשעה זו. עכ"ל ז"ל. ע"ש. הנה גם בזה אין הכונה שיש באיזה עת השפעה והמשכת שפע שלא על ידי ו"א, כי זה לא יתכן כלל, כי באמת הנהגת העולם היא על ידי ו"א בכל עת וזמן ואפילו במנחת שבת, אך הכונה כי עתה במנחת שבת עולה ו"א במקום גבוה והוא במקום א"א, שלכן עתה נקרא עתה אחר כמו א"א, בסוד אתה אחד ושמך אחד, ומי כעמך כישראל גוי אחד ברמק, וכנ"ל בספר הכונות, על כן נמצא אמת נשפעים עתה מן א"א, אך הנה הוא גם כן על ידי ו"א, כי הם מקבלים הארה ממנו והדינו מו"א שעלה עד שם וכל הדינים אתכפיין, ומתגלה הרצון ונעשה כמו א"א וממנו הם מקבלים, כי כל ההנהגה והמשכת השפע הוא בידו כידוע והבן היטב:

^ט **עיין תורה קיט** – הנכנס לבקר את החולה בשבת אומר: יכולה היא שתרחם (שבת יב). כי בשאדם צריך לרחמים, השם יתברך שולח לו רחמנות, שהוא ירחם על אחר, ועל ידי זה מרחמין עליו. כמו שאמרו רבותינו, וזרונם לברכה (שבת קנא): 'כל המרחם על הבריות מרחמין עליו', וכמו שכתוב (דברים יג): 'ונתן לך רחמים ורחמיה. ומדת הרחמנות תלוי בדעת, מי שיש לו דעה יש לו רחמנות. כי פעם שהיא הפך הרחמנות, הוא מחמת כסילות, כמו שכתוב (קהלת ז): 'כעס בחיק כסילים ינחז'. ועל כן אמרו רבותינו, וזרונם לברכה (ברכות לג): 'כל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו', כי אם אין בו דעה אין בו רחמנות. כי פעם בחיק כסילים ינחז. על כן אסור לרחם עליו, כי 'כל המרחם מרחמין עליו' כנ"ל, אבל אם אין בו רחמנות אסור לרחם עליו. נמצא זה החולה שצריך לרחמים, צריך שיהיה לו רחמים על אחרים, וזה תלוי בדעת כנ"ל. **ושבת היא בחינות דעת, פי כל ימות החלל כתיב (במדבר יא): 'ששנו העם ולקטנו' בשטותא, כמו שכתוב דהר (בשלח דף ט"ג), אבל בשבת נמשך הדעת לכל אחר. וזה שאמרין המבקרים להחולה, יכולה היא שתרחם, הינו שהשבת שהוא בחינות דעת, יכולה שתרחם. הינו שבת, הינו שיהיה לך רחמים על אחרים, על ידי הדעת שיש לך נפחיות שבת. וכיון שיהיה לך רחמים בודאי ירחמו עליך מן השמים, כי כל המרחם וכו' כנ"ל.**

¹⁰ צ"ע אם עינא חד דררחמי הכוונה שלא רואים רע כלל כי ההסתכלות מצד שרש א"כ לא שייך כלל כעס ואילו כאן מדבר מהשגחה רק על מי שראוי וא"כ זה לא רק חד עינא. מאידך כיון שחד עינא נקרא השגחה והסתכלות יש חילוק בין ראוי ללא ראוי, ובפרט שהרי מבואר בתורה קה הקושי לזכות להשגחה כזו, אמנם ממה שמבואר בסוגיית מה תצקע אלי שהיא השגחה גם על מי שלא ראוי כגון שעובר ע"ז כמשאח"ל שם אלו ואלו עע"ז, נראה שהמניעות על ההשגחה הוּן וְהוּן בעצמן שוות במעלתן על פגם העי"ז ובגון שם שזכו ע"י מסירות נפש ובוהו ביטלו את הקטרוג על ע"ז. ואולי הכי נמי כאן אמנם מי שלא ראוי ממש עד שיכול גרום כעס לא יזכה לזה אבל מי שמשדל את ע"ז שמתגבר בהשגחה על אף כל המניעות שיש על זה, בתוספת סגולת יום השבת בעצמו, זה מבטל את הקטרוג שיש עליו ומשאני צדיק גמור להשגחה כזו.

^{סד} אע"פ שבדנהגת הרחמים גדולים לא שייך כעס, נ"ל כיון שבשבת מאיר אריך רק ברצוא ושוב כמבואר בוזהר יתרו פט. הנ"ל לכן שייך גם כעס עכ"פ ברצוא ושוב. ומסתמא רק על מי שממש לא ראוי. וצ"ע.

ועיקר העצבות היא מלך הגוף על כן מלווה לכת לו חלקו צמעונים ומאכלים ולהשתדל לשמור זה' ולהתענג על ה' כנ"ל.

דרך השם יתברך (נצנת) ס"ו להביט על הטובות שעושין ואף שנמצא בהם ג"כ מה שאינו טוב, אינו מסתכל ע"ז [ס"ז], כ"ש (במדבר כג) /ס"ח/ **לא הביט און ביעקב** (ט"ז) כי הוא ית' טוב ומיטיב כולו רק טוב, ואת הרע רואים רק המקטרגים צעלי הדין וכסגור הדין הוא ית' רק מסיר השגחתו, ונצנת אנו עולים אליו ית' והם נשארים למטה. מב"ש שהאדם אסור לו להביט על חבירו לרעה למצוא בו דווקא מה שאינו טוב ולחפש למצוא פגמים בעבודת חבירו/ע"א/. רק אדרבא מחויב להביט רק על הטוב/ע"ב/ ולכל היותר ילך דרכיו ית' ויסיר השגחתו ולא יסתכל על חבירו, אם לא מלכח להביט על חבירו לטובה. בלקוטי עצות - ערך שלום אות יא. הוסיף - ולחפש למצא בו זכות וטוב תמיד, ועל ידי זה יהיה לו שלום עם הכל (ח"ב. יז):

רצנו ממשיך ומבאר שלזה טובה גדולה שיש טבע והשגחה, ונ"ע אם הקצ"ה מביט רק על הטובות מדוע צריך טבע ומבאר שכשהאדם מתנהג שלא כראוי אזי כלי שלא יכעס עליו הקצ"ה מניח אותו על השגחה. ואעפ"כ גם צטבע יס השגחה נעלמת שא"ל להבין אותה. וצריך להבין מה היא השגחה ומה היא טבע.

והציוור הוא שהן שתי אופנים כילד משפיע הקצ"ה חיות וספע לעולם, שהשגחה היא שמשיגה ומשפיע לכל אחד לפי מעשיו, וטבע היא השפעה בלא השגחה, דהיינו שפונה לו עורף וזורק לו לאחוריו שלא פי מעשיו, וכך משפיע הקצ"ה חיות לצעלי חיים ולכל אומות העולם שלא מקימים מצוות, אבל לישראל המקימים מצוות משגיח ומשפיע לפי מעשיהם.

^{סו} אבל בחול היא הנהגת הרחמים סתם שמודרד מדה כנגד מדה, שגם זה רחמים כאב המחנך את בנו וכדי שנקבל שכר בלא בוש. וגם בזה יש השגחה וטבע שמי שפונה מהקב"ה גם הקב"ה פונה ממנו וכמבואר בתורה קח וכן מבואר בתורה עו החילוק בין מי שבטחוננו רק בה' למי שבטחוננו גם בדברים אחרים.

^{ס"א} עיין לק"ה שבת ז' אות מ"ה שבשבת מתבטלים כל הדינים ואזי מסתכל הקב"ה רק על הטוב ע"ש. ועיין שיחות הר"ן אות קנה ואולי כיוון זה לחזק את מוהר"ן שגם לעצבות על זה שאינו שמה ע"ש.

^{ס"ב} במדבר כג (כא) לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ידוד אלהיו עמו ותרועת מלך בו:

^{ס"ג} עיין **ילקוט** [שמעוני פרשת בלק רמז תשסח] **ובתנא דבי אליהו** [ירבה] פ"א

^ע **ילקוט שמעוני בלק תשסח** - לא הביט און ביעקב - אמר בלעם: אינו מסתכל בעבירות שבידם אלא במצות שלהם. אמר ליה: לכה נא ארה לי פרדס שאין לו שומר הגנב יכול להזיק, או אם יש לו השומר הגנב נכנס, ואלו ישראל: הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל והיאך אני יכול להזיק? ה' אלהיו עמו - א"ל בלק: אם אין אתה יכול ליגע בהן מפני משה משמשן, ראה זה שעומד אחריו מה יהיה? א"ל: אף הוא קשה כמותו. ותרועת מלך בו - תוקע ומריע ומפיל החומה. אל מוציאו ממצרים - אמרת לי: הנה עם יצא ממצרים, אינו כן הוא בעצמו הוציאן. כתועפות ראם לו - כך הוא מדתו, חטאו קימעה מורידן כעוף, שנאמר: אפרים כעוף יתעופף. וכו' למעלה, מעלן ומרוממן כעוף, שנאמר: מי אלה כעב תעופיה.

תנא דבי אליהו רבה פ"א - ברוך המקום ברוך הוא שמכיר בראש מה שיהיה בסוף ומגיד מראשית אחרית מקדם אשר נעשה ויודע מה שנעשה ומה שעתידי לעשות וצופה לטובה ואינו צופה לרעה עשיר ושמח בחלקו ובחכמתו ובתבונתו ברא עולמו והכינו ואח"כ ברא בו אדם והשליכו לפניו והיה מדקדק עד סוף כל הדורות וצפה שתולדותיו מקציפות. אמר אם אני משמר לו חובות הראשונים אין העולם עומד. עלי להעביר ראשונות וכך עשה. ומנין תדע לך שהוא כך כשהיו ישראל במדבר סרחו במעשיהם עמד להעביר את כל אשר עשו שנאמר ויעבור ה' על פניו ויקרא (שמות לד) אל תקרי ויעבור אלא ויעביר מלמד שהעביר כל רעתם מנגד פניו. תדע לך שהוא כך מרדכי בשעה שדברה עמו אסתר שלא כהוגן קצף עליה ואלו הן הדברים שדברה שלא כהוגן שאמרה ואני לא נקראתי ללא אל המלך וגו' השיב לה כי אם החרש תחרישי וגו' וכשחזרה ודברה עמו כהוגן הודה לדבריה ואלו הן הדברים שדברה לו כהוגן לך כנוס את כל היהודים העביר כל דבריה שנאמר ויעבור מרדכי (אסתר ה) ואומר מי אל כמוך נושא עון ועובר על פשע (מכילת ז):

גלמי ראו ענין וגו' (תהילים קלט) מה תלמוד לומר עתיד הקב"ה לישב בבית המדרש הגדול שלו וצדיקים יושבים לפניו ואומר להם בני דור פלוני כך עשה תורה וכך עשיתי עמו צדקה ואדם פלוני כך עשה תורה וכך עשיתי עמו צדקה אבל איני זוכר עונותיו ואינן עולין על לבי שנאמר אל תזכרו ראשונות וגו' (ישעיה מג) ואומר ולא תזכרנה הראשונות וגו' (שם סה). ימים יוצרו ולא אחד בהם (תהילים קלט) זה יום השבת לישראל כיצד אדם עושה מלאכה כל ששה ונח בשביעי נתרצה עם בניו ועם בני ביתו שוב אדם עושה מלאכה בפני אויביו כל ששה ימים ונח בשביעי שוכח כל צער שהיה לו כך הוא מדתו של אדם יום טובה משכח יום רעה. יום רעה משכח יום טובה. אמר להם הקב"ה לישראל לא כתבתי לכם בתורתך לא ימוש ספר התורה הזה מפך (יהושע א) אע"פ שאתם עושים מלאכה כל ששה ימים שבת יעשה כולו תורה. מכאן אמרו ישכים אדם וישנה בשבת וילך לבית הכנסת ולבית המדרש. ויקרא בתורה וישנה בנביאים ואח"כ ילך לביתו ויאכל וישתה לקיים מה שנאמר לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך (קהלת ט) לפי שאין לו מנוחה להקב"ה אלא עם עושי תורה בלבד לפי שנאמר ואת כל אלה ידי עשתה וגו' ואל זה אביט אל עני ונכה רוח וחרד על דברי (ישעיה סו). מכאן אמרו שיקרא אדם שיהא תפוס בידו כדי שלא תשיגנו בושא וכלימה בשעה שאומרים לו עמוד וערוך מקרא שקרית וערוך משנה ששנית וכך הוא מפורש בקבלה על ידי דוד מלך ישראל ה' בוקר תשמע קולי וגו' (תהילים ה):

^{ע"א} אין הכוונה שאסור לראות רע כלל **אלא דייקא להביט לרעה אסור**, אלא אם רואה רע ילמד זכות ויוכיח את החבירו ורק אם יכול באופן שיהיו דבריו נשמעים. ואם לא אזי יקיים והלכת בדרכיו ויעשה עצמו כלא רואה.

^{ע"ב} צ"ע כי בלק"ה מבואר שרק בשבת דרך ה' שלא להביט על הרע, וא"כ מה הלימוד מזה לאדם שתמיד אסור להסתכל על חבירו לרעה. אבל באמת גם בחול את אשר יאהב ה' יוכיח וכל ההסתכלות של הקב"ה היא תמיד מתוך אהבה ורצון להטיב כי ישראל וקב"ה אחד, וכך גם אנו צריכים להסתכל על כל אחד מישראל כי כל ישראל גוף אחד וקומה אחת והפוגע בחבירו כפוגע בעצמו וכמבואר בירושלמי נדרים על מצוות לא תקום ולא תטור שלא יעלה על הדעת שידו האחת של אדם שפגעה בידו השנייה, תחזיר לה.

זה מלד ההשפעה דרך של השגחה, אבל השגחה עצמה בוודאי שהיא שמירה גדולה, כאז המשגיה על דנו של יארע לו רע, וסומר עליו מכל מזיק, ורק כשמתנהג רע אזי מסיר השגחתו, דהיינו שעושה עצמו שלא רואה, וכמו מצינו מהלך. וממילא גם השמירה בהסתר.

ולכן טוב שיש גם טבע כי אם היתה רק הנהגה של השגחה, אזי כשהיה פונה ממנו, לא היה נמשך לו שום שפע, אבל ע"י שיש גם הנהגת טבע, אזי כשפונה ממנו, אזי עכ"פ מגיע לו שפע כמו לשאר אומות ובהמות שמקבלים דבחי' מאחרי כתפיה. וכפי חק הטבע שמנהיג הקב"ה את העולם ע"י גלגלי הרקיע ומזלות.

ועיין לעיל נתבאר שבצבת מאיר השגחה של רחמים גדולים דבחי' עין חדל דרחמי אלא שרצון זכות גדולה לזכות דזה בגלוי, וזוכים לזה בזכות הצבת שאין דה שום מסטין ומקטרג ומזיק ובזכות שמירת צבת בשמחה ויראה. וזה לומר שרק מי שבצבת הוא בשמחה גדולה הוא הזוכה לכל האורות הנפלאים של צבת, אבל בלא שמחה אזי ע"פ שדרכונות הוא נמלא בזמן שיש בו את כל ההכנות והסגולות להיות בשמחה ולזכות לאורות עצומים, אין לו כלים להרגיש אותם והוא שוטה המאבד מה שנותנין לו.

כי בצבת ישראל נמצאים דבחי' עולם הבא ועולים לדבחי' נילוף עוה"ב/צ"י דבחי' אשת חיל עטרת בעלה וע"י שמחה אפשר להתענג על ה', על דייקא כי אנו ממש דבחי' מעל ה' ע"י, דבחי' לא זו מחצבה עד שקראו אמי"ש, אבל מי שמחמת ההרגל העניין המכסין על עינא ממשיך לאחור בהרגלי עוה"ז וטרדותיו מפסיד כל זה, ודומה למי שנמלא בעוה"ב בג"ע ולא מרגיש כלום כמבואר בתורה קא"ל ע"י, שאפשר ששנים יסבו בזהו מקום בג"ע האחד ירגיש כל החענוגים שבעולם והשני לא ירגיש כלום.

ולזה כיון שכל דרך ה' להביט רק על הטובות שעושים ולא על הרע, נמלא שמי שעושה רע לא מצינו בו אלא פונה לו עורף כדי שלא יהיה כחוטא לעיני המלך, לכן זו טובה גדולה שיש טבע והשגחה ע"י טבע היא הנהגת הקב"ה בהשגחה נעלמת ע"י חק הגלגלים ע"י וסדר מהלך הכוכבים, ואזי השפע הנשפע הוא דבחי' שפע דהמה כמו שמקבלים כל הצדקות וכל הגוים כמי שזורקים לו מזונו בלא פנים. אבל השגחה היא שהקב"ה צוחן את האדם בכל רגע ומשפיע לו בדיוק כפי מעשיו, וסומר עליו מכל מזיק מאחר שראוי להשגחה ע"י, וכן רב וזין מעט הוא בהארת

ע"י עיין פתחי שערים (לרבי יצחק חבר) נתיב עולם התיקון פתח יח (עמ' עד במהדר ישנה) והוא סדר הזמן שמסור להם כמ"ש, אשר תקראו אותם במועדים, והוא מ"ש, מקדש ישראל והמונים, ואמרו שבת קדישא וקיימא, אבל מועדים קדושתם תלוי ביד בית דין. והוא סוד עמוק מאד, כי שבת הוא מסוד שבת בראשית שקדושתו תלוי ביד המאציל ב"ה, שהוא סוד התיקון שהוכן בתחלה להיות כל ו' ימי המעשה שהם מסוד ו"ק של התורה שבהם כל מע"ב יהיו שובתים ונוחים ביום השבת שהוא ענין עליית שם ב"ן לשם ס"ג, שאף שיעקר הארת שם ס"ג הוא באלף השביעי יום שכולו שבת שאז יהיה גמר התיקון ולא יהיה עוד רע כלל, מ"מ בפרטות נעשה ענין זה בכל שבוע ושבוע מ' אלפים שנים, שכל ה' ימים פועלים המלכים של ו"ק ענינם בסוד הקלוקל והתיקון, וע"י ישרים שברור מתקנים הפרטים של הו"ק הנוגע לאותו השבוע להיות נתקן ומוכן לשלמות עוה"ב, והוא סוד השבת שאז עולה הנקבא מגלותא והיא יציאתה מאתלטיא להיות עטרת בראש בעלה:

וכמו שבעוה"ב באלף השביעי אז יתבטל הבחירה והעבודה והוא זמן קיבול שכר ואינו תלוי בתחתונים, כמו כן שבת של כל ימי השבוע תיקונו הוכן בתחלה בימי בראשית שזמאיר בו בחינת ניצוץ מהארת אלף השביעי, והוא סוד מ"ש ששבת הוא מעין עוה"ב והוא זמן העונג, וקראת לשבת ענג. ולכן הוא תלוי בהקב"ה. ולא כמו המועדות שתלוי בב"ד. ע"י

ע"י עיין תורה מח ותתפלל חנה על ה', על ה' דייקא, עיין זוהר אחרי מות עט: הפירוש שזכתה בתפלתה לעורר רחמים גדולים שהם בארץ אנפין שהוא כתר דועיר שבבינה שהיא מעל ה' שהוא זעיר אנפין.

ע"י עיין לעיל תורה טז ביאור המדרש ושער הכוונות לפסוק בשיר השירים "בעטרה שעטרה לו אמו", שהכוונה שכנסת ישראל עלתה למדרגה של אשת חיל עטרת בעלה לדבחי' בינה אמא עילאה בבחי' מעל הקב"ה, כמו שיהיה לעתיד לבוא ששם ב"ן יעלה לשם ס"ג.

ע"י עיין תורה קצא - דע שאפשר שישוב אחר אצל חבירו במקום אחד בגן עדן, וליה יהיו כל התענוגים והשעשועים וכל הש"י עולמות, וחבירו לא ירגיש כלום ולא יהיה לו שום תענוג....

..... נמצא שעקר גדלות המלך ותענוגו וממשלתו הוא רק בלב, שידע בלב שהוא מלך על כל המדינות האלה ומושל בכלם כרצון לבו וקפצו, ומעתה תבין מעצמך, שלזה אפשר שיהיה לו כל הש"י עולמות בלב כי הלב יכול לתפס במקומו עד אין חקר ואין מספר כנ"ל, ויהיה לו כל התענוגים והשעשועים, וחבירו אף על פי שיושב אצל לא ירגיש כלום כי לבו חסר מכל זה, מכל הטובות והשעשועים שיש לחבירו הצדיק בתוך לבו, אשרי לו, כי עקר הרגשת תענוג ושעשוע עולם הבא וכל הש"י עולמות הכל הוא בלב כנ"ל:

¹⁷ עיין לק"ה מילה ה' כד. ועיין זוהר פקודי רכה: מה היא השגחה

ע"י עיין ספר הברית ח"א מאמר ב' פ"א. ועיין לעיל תורה לא בלשון מוהר"ן ד"ה ושלמות כל הדברים - כי כל השפע והברכות באים על ידי הגלגלים, כי על ידם מנהיג הקדוש ברוך הוא העולם כידוע. ועיין לק"ה ברכת הראיה ושאר ברכות פרטיות ד' יא. ועיין רמב"ן דברים יח ט'. ועיין גמ' שבת קכט: שוטנשטין שם. ועיין מתיבתא ילקוט ביאורים נדה טז: (עמ' רלח) בשם אמת ליעקב (תענית כה. ד"ה רבי אליעזר) שתחילה הקב"ה קובע מה יהיה ואח"כ המלאך הממונה על ההריון עושה שלפי זה יוולד במולד המורה לזה. נמצא שהמולד רק מעלים בטבע והחוקיות את קביעת הקב"ה. ועיין שבת קט. מי שנוולד במולד צדק וכו' וע"י שיש שנוולד במולד להיות גבב.

ע"י עיין זוהר פקודי רכה: - ומתוך אלא רואה אלא יש בדבר זה סוד, והיינו תא וזו כל אינן ברין דעלמא בא וראה כל הבריות שבעולם, שהם הבהמות והחיות טהורות וטמאות, וכן כל האנשים שבעולם, כלם אשתמודעאן לעילא בין לסטרא דא ובין לסטרא דא כולם הם נודעים למעלה בין לצד הקדושה ובין לצד הטומאה, אינן דלסטרא דקדושה אשתמודעאן לעילא אלו שלצד הקדושה ניכרים למעלה אליו ויתברך. ואשתמודעאן דיליה תדיר עלייהו וההשגחה שלו תמיד עליהם לשומרם מאחיות החיצונים, ואינן דלסטרא מסבא אשתמודעאן לגביה ואלו שלצד הטומאה ניכרים אל צד הטומאה, ואשתמודעאן דיליה תדיר עלייהו וההשגחה שלו תמיד עליהם, ובאתר דשלמא תהיא אשתמודעאן דסטרא דקדושה ובמקום ששולטת אותה ההשגחה מצד הקדושה, ור"ל אלו שהם בצד הקדושה, והקב"ה שומרם מאחיות החיצונים כנ"ל, לא אשגח עליה סטרא אחרא אין הסטרא אחרא משגיח עליו, ולא יקרב לגביה לעלמין ולא יקרב אליו לעולם, ולא יכיל לדחייא ליה מאתריה בכלל מה דאיהו עבד ואינו יכול לדחותו ממקומו בשום דבר בכל מה שהוא עושה, לפי שיש לו שמירה עליונה, ועל דא ועל זה כתוב עיני יהוה אל צדיקים וגו' לשומרם בקדושתם, בגין דא סטרא אחרא לא יכיל

פנים/א⁹, ושתי ההנהגות האלה הן לטובת ישראל כי כשהאדם עושה טוב, אזי מנהיג אותו בהשגחה [פא] ומנהיג אותו לפי מעשיו הטובים. וכשהוא אינו טוב ואם היה מנהיג אותו בהשגחה לפי מעשיו לא היה יכול להגיע לו שום טובה [פב]. אזי מניח אותו על הטבע [פג] ויכול להיות שיהיה לו טובות ע"פ חק הטבע [פד]/א¹⁰. ואם לא היה רק השגחה היה אפשר שתתבטל ההשגחה לגמרי כי כשהיה רואה ית' שאין האדם מתנהג כראוי היה כועס שהרי כשהוא רואה החוטא כחוטא לעיני המלך והיה מסיר ההשגחה לגמרי ואזי היה נענש קשה ע"י צעלי הדיון. אבל עכשיו מניחו ע"פ הטבע ויאלץ מעונש וגם אפשר שיגיע לו טובות שעפ"י הטבע הנקבע ע"י הנהגת הגלגלים שבהם מנהיג הקב"ה את העולם בטבע, וכשהוא חוזר למוטב משגיח עליו כנ"ל:

ובאמת אין אנו יכולין להבין מהו טבע והשגחה, כי באמת גם הטבע היא השגחתו ית' רואה לומר שגם הטבע מונהג בהשגחה נעלמת, וכן מוכח ממה שאמרו חז"ל שבת נה: אין מיתה בלא חטא ואין יסורין בלא עוון, ולא חילקו בין מי שראוי למי שאינו ראוי. גם מבואר בספרים שרואים בחוש מי שעוסק בשידוכים שגם אצל אנשים פשוטים המונחים בהנהגת הטבע נעשה השידוך בהשגחה נפלאה. וכן רואים גם היום השגחה נפלאה בשמירה על עס ישראל באלו וניסים בדרך הטבע ואלו בדרך הטבע לעם ישראל גם במצבו החשוך של עכשיו, כגון מה שהאוייב צעזעמו מספר כיצד יד השגחה מסיטה את הטילים שלהם מהמטרה. וכן שמענו המוני ספורי השגחה בכל אסון שהיו בו יהודים כגון נפילת התלומדים ועוד הרבה כיו"צ, הרי שבהנהגת הטבע מעורב הרבה השגחה :

וזה א"א לאדם להבין ב' דברים כאחד, דהיינו הטבע שבאמת היא השגחתו ית' כי הטבע לצדו הוא רק חק קבוע של סיבה ומסובב גשמי, דהיינו אע"פ שגבוה מעל גבוה שרץ הכל הוא הקב"ה אצל בנאולה עפ"י הטבע היא דייקא הסתרת ההשגחה ע"י סתמה לחק קבוע. ואילו ההשגחה היא לפי מעשיו בני האדם, ואיך יתכן שאלו בנחיתו בנחיתו חק הטבע הקבוע :

לְשִׁלְטָאָה עֲלֶיהָ בשביל זה אין הסטרא אחרא יכול לשלוט עליו, אבל הרשעים מבחירתם ורצונם הרע נדחים מהקדושה, ואמר רבי אלעזר **וְהַשְׁתָּא סִייעָתָא דְשִׁמְיָא הָכָא** ועתה יש כאן סייעתא דשמיא, שאנחנו כולנו נמצאים כאן, **וְכָל אֲשַׁנְחִיתָא טַבָּא דְלַעֲיָלָא הָכָא** וכל ההשגחה הטובה של מעלה היא כאן, **וְכָל סַטְרָא אַחְרָא וְכָל מַלְא בִישָׁא לֹא יָכִיל לְשִׁלְטָאָה עֲלֵיהֶּוּ** וכל הסטרא אחרא וכל דבר רע אינו יכול לשלוט עליכם, הרי מש"כ עיני ה' אל צדיקים, הכונה שהקב"ה משגיח עליהם שהסטרא אחרא לא ישלוט בהם.

אָמַר רַבִּי אָבָא לרבי אלעזר, **הָא אִילִיפְנָא** הרי למדנו, **דְּבִכְל אַתְר דְּסַטְרָא דְקְדוּשָׁה שְׂרִיָּא עֲלֵיוּ** שכל מקום שד הקדושה שורה עליו, **אָף עַל גַּב דְּקִיָּמָא בְּחֻשְׁבָּנָא אָף עַל פִּי שְׁעוּמֵד כְּחֻשְׁבָּן, בְּרִכְתָּא לֹא אַתְּמַנֵּעַ מִתְּמָן** אין הזכרה נמנעת משם, **אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר** לרבי אבא **יְדָאִי הָכִי הוּא** ואולי כך הוא כדכתיב.

⁹ עיין תרגום זוהר חקת קפג: – אמר רבי שמעון, כאן אני רוצה לגלות דבר. בא וראה, כל מי שיוצא לסדר מעשה כראוי, ולסדר דבורים כראוי, יראי שמעוררים את הקדוש ברוך הוא להמשיך דברים עליונים וישרים. ואם לא, אינו מתרצה אליהם. ואם כן, הרי כל העולם יודעים לסדר מעשה ולסדר דבורים, מהו ההשיבות שלהם, של הצדיקים, היוצעים שרש הדבור והמעשה, ויוצעים לבן הלב והרצון יותר מאלו האחרים שאינם יודעים כל כך. ומשיב, אלא אלו שאינם יודעים שרש המעשה כל כך, אלא רק סדור בלבד ולא יותר, מושכים עליהם משיכה שלאחר כתיביו של הקדוש ברוך הוא, שאין תפלתם פורחת באויר, הנקרא השגחה. כלומר, שזו היא השגחה של פנים, והם אינם ראוים אלא לבחינת מאחורי כתיבם. ואלו היוצעים ומכונים הלב והרצון, מוציאים ברכות ממקום המחשבה, שהיא חכמה, ויוצאים בכל הגזעים והשרשים של המדרגות בדרך ישרה כראוי, עד שמתבררים העליונים והמתחזקים והשם הקדוש העליון מתברר על ידיהם. אשרי חלקם, כי הקדוש ברוך הוא קרוב אליהם ומזומן כנגדם, ובשעה שקוראים אליו הוא מוכן אליהם, ובשעה שהם בצרה, הוא אצלם, הוא מכבדם בעולם הזה ובעולם הבא. וי"ש כי בי חשק ואפלטוהו אשגבהו כי ידע שמי.

¹⁰ עיין רמב"ן ויקרא כו יא מה לרופא בבית עושי רצון השם.

¹¹ עיין נוסח הבת"י של תורה יג שבסוף הספר ד"ה ע"י שהיה רוב העולם טוב ע"י היה טוב לצדיקים, משמע רק לצדיקים.

¹² עיין רמב"ם פירוש המשניות פסחים פ"ד כשם שרשב"י מציין בלבוש כן החולין מציין רפואת רופא (עיין מכתב מאליו ח"ג עמ' 172) ועיין ט"ז יו"ד סימן שלו סעיף א' שמתירן הא דרפואה רשות ומצוה.

¹³ עיין פתחי שערים נתיב אורות נקודות סוף פתח טו וזפתה ה' **עיי"ש נ"ל כוונתו קצת שונה ממה שכתבנו שעורף הוא הנהגת טבע**, ואילו הפתחי שערים אומר שעורף הוא סילוק גמור של השגחה, ואילו בהשגחה עצמה יש שתי בחי' השגחה ממש והשגחה כללית, ונ"ל כוונתו כמו שיש הסתכלות עם כוונה ויש לפעמים שמסתכל על איזה דבר אבל במחשבתו הוא במקום אחר, ואזי היא רק השגחה כללית כמו על אומות העולם שמשפיע אבל בלא מאור פנים, ולפי רבנו נ"ל גם כשפונה עורף משגיח בדרך נעלמת בהשגחה כללית. (ואולי כל החילוק הוא רק בדרך ההסבר ולא בעצם העניין וצ"ע).

¹⁴ **עיין פתחי שערים** (לרבי יצחק חבר) נתיב אורות דנקודים – סוף פתח טו – ולפי שיעקר האור הנמשך לנקודים הוא מעינים דא"ק, שהעינים הולכים תמיד לפנים, והוא ההשגחה ברצון. והיינו, שהנקודים לפי מצבם שמוציאים כל הקלקולים. וכן הנבראים התחתונים כשהם מקולקלים ע"י הסט"א המתגבר בהם. מ"מ, נמשך להם קיום וחיים ברצונו ית' להשפיע להם אע"פ שאין כדאים לכך ע"פ עומק מדה"ד, אלא הוא למען חסדו ורצונו ית', וזה נקרא הארת פנים:

וכן הוא סוד הנהגת או"ה עובדי כוכבים ומזלות אע"פ שמקלקלים מעשיהם. ואם היה ההארה עיקרית נמשכת להם ע"י הסתרת פנים העליונים אלא מבחינת אחריותם, לא היו מתקיימים כלל. לכן עיקר ההארה שלהם הוא בהשגחה כללית לקיום העולם בהנהגת הטבע, הנמשך קצת מאור פנים. רק שאינו ברצון ושמוחה. סוד הארת המצח שהוא בסוד כשהעולם בתקון אלא מבחינת עינים, השגחה לקיום לבד. ולכן עיקר עמידתם בצד פנים דא"ק, רק שבמקרה נמשך להם הארה גם מאחוריים, שהרי גם בעת שהנבראים בקלקול, וכן הנהגת הטבע, יש בהם חילוק זמן פעם לחסד פעם לשבט כפי עומק מחשבתו ית' בשביל התיקון המועתר ע"י, שהוא סוד שינוי הנהגת או"ה עובדי כוכבים ומזלות ע"פ המזל, לצורך הנהגת ישראל כמ"ש, החרבתי ערים נשמו פינותם, אמרתי אך תיראו אותי תקחו מוסר וגו'. וכן כמה דרכים עמוקים בעינים אלו. והבן מאוד מאוד:

עד כאן ביאור התורה כפי כוונתו.

כאמור בהודעה שבראש ההברותא, כל דברינו הם בדרך אפשר בלבד, כי מי הוא זה שיכול לומר שמבין באמת את דברי רבנו? וכל דברינו לקרב קצת לשכל, כי מה שאמר רבינו בדין מוהר"ן שם "שא"א לומר נמוך יותר, נ"ל הכוונה באופן שישאר הקדמות, כדבריו בשיתות הר"ן את ר' שהתורות שאמר הן רק הקדמות, אבל בדרך פרטי אפשר לכאר בכמה אופנים כל אחד לפי הכנתו וע' פנים תורה. והוא רחום יכפר עוון אם טעיתי

ומי שמוצא טעות גם בהכנה אשמה אם יעיר ויאיר

*

הוספות השייך לתורה זו

לעיל בסוף תורה יב תנינא ביאר שהתורות האלה שאמר בחזרתו מלעמברג רמזו בהן המעשה מרבי זירא שראה את רבי יהודה דבדיחא דעתיה והבין שיכול לשאול ממנו כל חללי דעלמא ושאל אותו כמה שאלות סתומות וקיבל תשובות יותר סתומות ורבינו מבאר קצת ומוהר"ן בלק"ה ערובי תחומין ו' ביאר עוד קצת ובאות יא עד יד ביאר עפ"י התורה שלנו שאלה ותירוצו משם

עיין לק"ה ערובי תחומין הלכה ו אות יא) עתה נבוא לבאר בישועתו הנוראה עוד שאלה אחת מהאגדה הנ"ל והוא, מאי טעמא האי תימרא דתרנגולא מידלא לעלא דדירי אדפא ואי עיל קוטרם מתעורא פרש"י תימרא דתרנגולא מידלא לעלא, ריס של עין התחתון כשעוצם עיניו עולה למעלה מן העליון וכו', משום דדיר אדפה שעולה בלילות על הקרשים והקורות וכו'.

זה יתבאר על פי התורה "אזמרה" הנ"ל ועל פי מה שמבאר בלקוטי תנינא בסימן י"ז המתחיל, צריך להזהר מאד להיות שמם טוב לב בשבת וכו'. ובסוף איתא שם, דרך ה' יתברך להביט על הטובות שעושים ואף שנמצא בהם גם כן מה שאינו טוב אינו מסתכל על זה, כמו שכתוב, "לא הביט און ביעקב וכו'". מפל שכן שהאדם מחיב להביט רק על הטוב ולזה טובה שיש טבע והשגחה. וכו' עין שם. וכבר גלה הוא זכרנו לברכה בעצמו שענין זה יש לו שכיח לשאלה זאת של מאי טעמא תימרא דתרנגולא מידלא לעלא, כנפס כבר אצל סימן י"ב הנ"ל, אף לא זכינו שיתבאר לנו בפרוש. וחסדי ה' לא תמנו ובעניינתנו עזרנו ה' יתברך ברחמי העצומים לבאר קצת השאלה על פי הקדמותיו הקדושים והנוראים מאד, כי ענין הדרך והעצה הקדושה הנ"ל של אזמרה לאלקי בעודי, זהו בחינת התעוררות השנה, כי כשאדם מנח בדעתו בקטנות ושפלות עד שאינו יכול להתפלל ולשוב לה' יתברך על ידי זה, זהו בחינת שנה וצריך להתעורר משנתו על ידי העצה הנ"ל של אזמרה וכו' כנ"ל, דהינו שיתבאר שיש טעם עד שימצא בעצמו איזה נקודות טובות בבחינת ועוד מעט ואין ראש וכו' ועל ידי זה חיה את עצמו ויתעורר משנתו ויפילתו. בבחינת אני שכבתי ואישנה הקיצותי כי ה' יסמכני וכו', בחינת הקיצותי ועודי עמד. וזה בחינת עזרה כבודי עזרה הנגל וכנור אעירה שחר, כי הנקודה טובה שבכל אחד הוא בבחינת שחר, בחינת שחורה אני ונאנה וכו', כמו שפרש רש"י שם. וזה בחינת שחורה אני במעשי, ונאנה אני בהקמת המשכן, כי הנקודות טובות שמחפשי ומוצאי זה בחינת הקמת המשכן שבנה מפל הנקודות טובות שבנישאל, כמובא מזה לגיל. ועין כל זה בדברינו בהקלות השקמת הבקר, שם מבאר הענין היטב אף כל זה הוא בחינת התעוררות השנה, בחינת קימת חצות וכו' כנ"ל. וזהו מאי טעמא תימרא דתרנגולא מידלא לעלא, תרגול, זה בחינת התעוררות השנה, כי תרגול ממה על זה לעורר בני אדם מהשנה בחצות לילה, כמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה וכמו שכתוב, מי נתן לשכוי בינה וכו'. ועל פה כל השירה של התרגול הוא בענין התעוררות השנה, כמו שכתוב בפרק שירה פרק ד' תרגול אומר, בשעה שבה הקדוש ברוך הוא אצל הצדיקים בן עדן זולפין כל אילניו בן עדן בשמים ומרגנו ומשפחים ואז גם הוא מתעורר ומשנה בקול ראשון אומר, "ישאו שערים ראשיכם וכו'". בקול שני אומר, "ישאו ב' וכו'". בקול שלישי, "עמדו צדיקים ועסקו בתורה כדי שיהיה שרכם כפיל לעולם הבא". בקול רביעי אומר, "לישועתך קויתי ה'". בקול חמישי אומר, "עז מתי עצל תשכב מתי תקום משנתך". בקול ששי אומר, "אל תאהב שנה פן תגרש פחח עיניך שבע לחם". בקול שביעי אומר, "עז לעשות לה' הפרי תורתך". וכל אלו השירות שאומר בכל השבעה קולות הם בחינת התעוררות השנה שעוסק לעורר מהשנה מחצות לילה עד אור היום שמי שאינו מתעורר בחצות ממש על כל פנים יתעורר מהשנה שעה אחר חצות ואם גם אז לא יתעורר, על כל פנים יתעורר על שעה אחר כך וכן קורא קול אחר קול עד אור היום, שהם שבעה קולות וכלם הם בחינת התעוררות השנה:

(ב) וזה בחינת שעה שבה הקדוש ברוך הוא אצל הצדיקים בן עדן זולפין כל אילניו בן עדן בשמים. וזהו בחינת מה שבחצות לילה נתעוררים חסדים גדולים על ישראל על ידי שמחפשי ומוצאי בכל אחד נקודות טובות, שזה בחינת עזרי צפון ובואי תימן הפיחי נני זולו בשמי. שהקדוש ברוך הוא מצוה לארבע רוחות העולם שיעזרו וינשבו בן עדן הטעם ממזנות ומעשים טובים של ישראל, כי כל אחד כפי מעשיו הטובים ותורתו ומצוותיו, כמו כן הוא נוסע עשבים ואילנות קדושים בן עדן ואחר כך הוא מתעורר ויבקור בן עדן בעת קבול שחר, שזהו בחינת לעבדה ותרומה הנמצא על האדם, שדורשו רבותינו זכרונם לברכה, 'לעבדה' בפסוקי דעשה. 'לשמרה' בפסוקי דלא תעשה, הינו כנ"ל, שכמו שהאדם עובד את ה' יתברך במצות עשה ושמר את עצמו מלא תעשה, כמו כן הוא עובד ושמר את אלו וכו' כנ"ל. ועל פה מצוה ה' יתברך לרחות צפון ודרום שיתעוררו וינשבו בהן עדן, שזולו בשמי, הינו שיתעוררו פח וזכות של כל הנקודות טובות של המצות של כל אחד מן ישראל שיתנו ריחיהם הטובות כדי שיגיע על נפשות ישראל מריח טוב הזה של נקודותיהם הטובות כדי שיתעוררו משנתם על ידי זה וכו' ואז כלם מרגנים, "והנפשו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד מי זה מלך הכבוד וכו'". וכל זה מדבר מהתעוררות השנה, כמו שאומרים פסוקים אלו בתקון חצות דהינו שמתבשרים שיהיו נפתחים הפתחים והשערים של הבית המקדש, שהם בחינת שער קדש שיתקבל ישראל לכולם כולם לגדל כבודו יתברך, שזהו בחינת ויבא מלך הכבוד. וזהו בחינת מי זה מלך הכבוד וכו'. והמקרא הזה תמוה מאד, מה זה שאלת מי זה מלך הכבוד וכו'. עד שהצריך להשיב ה' עזאז וגבור וכו', וכי אין אני יודעין שמלך הכבוד הוא ה' יתברך!! אף הענין הוא על פי הנ"ל, כי עקר התגלות כבודו יתברך הוא על ידי ישראל וכפי מעשיהם הטובים של ישראל וכו' יתברך ויכשאי ישראל עובדים אותו חס ושלום, אזי חס ושלום, נתעלה כבודו יתברך מהעולם ועל פה תכף שמתחיל לצלע ולהתפלל שאו שערים ראשיכם וכו' ויבא מלך הכבוד וכו', דהינו שיתגלה כבודו יתברך על ידי מעשיהם הטובים של ישראל, אזי תכף נתעורר שאלת המקטרגים ואומרים, "מי זה מלך הכבוד", הינו שחס ושלום, אין ראוי לקרותו יתברך בשם מלך הכבוד מאחר שישאל אין מעשיהם עולים יפה ואין מגדלים כבודו כראוי וכו'". ואזי משיבים להם מיד, "ה' עזאז וגבור ה' גבור מלחמה". הינו שה' יתברך עזאז וגבור וכו' ויגמור את שלו בודאי וכל עז וגבורתו ומלחמתו הוא להכניע ולבטל הקטרגים שעל ישראל. והוא גבור מלחמה לנצחם תמיד על ידי גדל הכח של גדולי הצדיקים שיגיעו ויטרוחו בעבודתם כל כך במסירת נפש כזה עד שיכולים למצא הנקודות טובות בכל אחד מן ישראל אפלו כשהם בדיוטא התחתונה מאד חס ושלום, ועל פה שיהיה לקרותו יתברך תמיד בשם מלך הכבוד, כי הוא עזאז וגבור וכו' לנצח הקטרגים ולגלות הטוב שבנישאל שעל ידי זה נתגלה כבודו וכו' כנ"ל. וזהו גם כן בחינת קול השני שמדבר גם כן מזה, כי צריך לעורר הטוב שבנישאל, שהוא בחינת כבודו יתברך, צריכים לעוררו פעם אחר פעם כדי לעוררם בכל פעם מהשנה שמתגברת מאד על כל אחד כדור. וישנה ההתעוררות מהשנה בגשמיית שלא יישו הרבה יותר מדאי וברוחניות שלא יפל בדעתו ולא יתאש עצמו לעולם. העקר הוא על ידי הנקודות טובות שמוצאין בכל פעם כנ"ל. וזהו שמסים, ה' צבאות הוא מלך הכבוד סלה". דהינו שהוא יתברך הוא מלך הכבוד נצח סלה ועד, כי לעולם ידו על העליונה ויגמור את שלו תמיד, כי כבר היו צדיקים גדולים כאלו שיוכלו למצא הטוב שבכל אחד מן ישראל וללמוד זכות עליהם תמיד, שעל ידי זה נתגלה כבודו יתברך. ועל פה ה' צבאות הוא מלך הכבוד סלה וכו':

(ג) וכל זה התפלל דוד כדי שיעזרו השערים את הארון לכולם כולם בימי שלמה, כמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה וכמו שפרש רש"י שם. כי בשעה שבקש שלמה להכניס הארון וכו' אמר עשרים וארבע רגנות ולא נעה, עד שאמר, "זכרה לחסדי דוד עבדך וכו'". כי עקר השקראת השכינה בבית המקדש היה על ידי כניסת הארון למקומו, כמבאר שם בפרשה ששכננס הארון פסה הענין וכו'. ועל פה דבקו השערים בעת שצו להכניס הארון למקומו, כי אמרו שאין ישראל ראויים להכניס הארון למקומו שיתקשר עליהם השכינה, כי ראוי שעתידין לחטא על כל אחד כדור. וישנה ההתעוררות מהשנה בגשמיית שלא יישו הרבה יותר מדאי וברוחניות שלא יפל בדעתו ולא יתאש עצמו לעולם. העקר הוא על ידי הנקודות טובות שמוצאין בכל פעם כנ"ל. וזהו שמסים, ה' צבאות הוא מלך הכבוד סלה". דהינו שהוא יתברך הוא מלך הכבוד נצח סלה ועד, כי לעולם ידו על העליונה ויגמור את שלו תמיד, כי כבר היו צדיקים גדולים כאלו שיוכלו למצא הטוב שבכל אחד מן ישראל וללמוד זכות עליהם תמיד, שעל ידי זה נתגלה כבודו יתברך. ועל פה ה' צבאות הוא מלך הכבוד סלה וכו':

וזהו בחינת אזמרה לאלקי בעודי, 'אזמרה' דקא, עין שם. ועל פה כשהזכיר את דוד, שהוא בחינת משיח שסוף כל סוף יגמור התקון על ידי

שימצא נקודות טובות בישראל אפלו באחרית הימים בסוף הגלות עד שיחזרו ויבנה בית מקדשנו וישיב הארון על מקומו, על כן אז נפתחו השערים והניחו הארון לכנס על ידי תפלות דוד שהקדים להתפלל על זה, "שאו שערים ראשיכם וכו'", כי כבר הקדים דוד, בחינת משיח, לגלות שה' עזרו וגבור וכו' והוא מלך המבד סלה, שהוא גמר ויגמר, כי בכו' יתגדל לעולם על ידי כל הצדיקים שיכולים לעורר הטוב שבישראל תמיד ולגדל קבדו יתברך על ידי זה וכו'". וזהו בקול שלישי אומר, "עמדו צדיקים וכו'", שמעורר גם הצדיקים לעסק בתורה אף על פי שהם היו קמים מעצמם, אך אף על פי כן לפעמים מתגבר עליהם גם כן בחינת שנה מחמת זנות ישראל חס ושלום, כשאין יודעים ללמד עליהם זכות, שאז הם בבחינת שנה, בבחינת הסתלקות המחין פדוע ועל כן מעורר אותם גם כן שיעמדו ויעסקו בתורה עד שפגדל כל התורה ידעו איך ללמד זכות על ישראל תמיד. וזהו כדי שיהיה שכללם על כל תורה, כי יזכו לשכר כפול מאחר שעל ידי תורתם, שהוא בחינת תורת חסד, זכו לעורר ישראל מהשנה ולהחזירם למוטב, על כן בודאי שכללם כפול, כי יקבלו חלקם וחלק שיש להם בכל אחד מישראל שחזרו לה' יתברך על ידם. וזה בקול רביעי אומר, "לישועתך קויתי ה'", זהו גם כן בחינת הנ"ל, כי המקרא נאמר על כל ישראל בכלל ובפרט כשהם בגלות בבחינת שנה, שאף על פי כן צריכין לקוות לישועת ה' תמיד וכמובא במדרשים שיעקב אבינו ראה שעל ידי שמשו לא תהיה הגאולה שלמה, אלא, "לישועתך קויתי ה'", שאף על פי כן אני מקנה לישועתך שיהיו צריכים כאלו שיעוררו הטוב שבישראל תמיד וישיבו אותם לה' יתברך, ועל כן אומרים פסוק זה קדם השנה בקריאת שמע שעל המטה. כדי שלא יפול לשנה גמורה חס ושלום, רק יזכה להתעורר משנתו על ידי ישועת ה' שאנו מקוים אליו תמיד אפלו איך שהוא וכו'". וזהו קול ה' וכו' שמדבר בפרוש מהתעוררות השנה, כמו שכתוב, "עד מתי יצא תשבע מתי תקום בשנתך אל תאבה שנה וכו' פקח עיניך שבע לחם". פקח עיניך, שעדין יש בדך נקודות טובות הרבה ועל ידי זה תתעורר משנתך ותשבע לחמה של תורה וכו'". וזהו בקול שביעי אומר, "עית לעשות לה' הפרו תורתך". הינו כמו שפרש רש"י שם, שזה נאמר על פגלי תשובה, שבקש דוד מה' יתברך שיורחו מה יעשו אותם שהפרו תורתך, הינו כנ"ל, שדוד, בחינת משיח מוסר נפשו בשביל כל אחד מישראל הרחוק מה' יתברך שימצא בו טוב כדי לעוררו משנתו ולהחזירו לה' יתברך וכו'". נמצא, שפירגול הוא בחינת התעוררות השנה על ידי הדרך של אומרה הנ"ל:

(יד) וזהו מאי טעמא תמרא דתרנגולא מידלי לעלא, דהינו שרים על עינו מכסה עינו ממטה למעלה כדי שיביט למעלה ולא יביט למטה, הינו שהצדיקים ההולכים בדרך זה להביט על הטוב שבישראל, לעוררם מהשנה. עיניהם מביטים תמיד למעלה, הינו על הטוב שבישראל שהוא עולה למעלה למעלה ואינם רוצים כלל להביט למטה, דהינו על הרע שלהם, כי הטוב בחינת מעלה, והרע בחינת מטה, בבחינת מי יודע רוח בני האדם העולה היא בהמה היוצרת היא למטה וכו'. וזהו מאי טעמא תמרא דתרנגולא מידלי לעלא שיעניקם של הצדיקים המעוררים מהשנה הם מביטים תמיד למעלה על הטוב, בחינת מידלי לעלא. ולמטה, דהינו על הרע אינם רוצים להביט כלל כאלו היו עיניהם מכסות מלמטה בריסי עיניהם וכו'". משום דדירי אדפה, פרש רש"י, קרשים וקורות. זהו בחינת הקמת המשכן, בחינת קורות בתי ארזים רהיטינו ברותים, שגאמר על המשכן שגבנה והוקם מכל הנקודות טובות של ישראל, שעל ידי זה עקר התעוררות השנה, בבחינת שחורה אני ונאווה אני בהקמת המשכן וכו'". הינו מחמת שאלו הצדיקים דירי אדפה, שכל עסקם ודירתם הם בענין בנן המשכן, שהוא דפי, בחינת קרשים וקורות של המשכן כנ"ל, כי הם עוסקים תמיד לבנות המשכן, שהוא בחינת הדרך הקדש של אומרה הנ"ל, כמו שמבאר שם, שאלו הצדיקים שעוסקים למצא הטוב תמיד בישראל, הם בונים המשכן וכו', ענין שם. ועל כן אין מביטים על הרע כלל כי אם על הטוב, שזהו בחינת מידלי לעלא כנ"ל. וזה, ואי על קוטרך מתעורר. 'קוטרך' הוא ענין בחינת פנים החסידים, שהם בחינת עלה ענין באפו, הינו שאם היו מניחים לעלות הענין של העונות, חס ושלום, מתעורר היתה מסתלקת ההשגחה חס ושלום וכנ"ל וכמבאר בסימן י"ז הנ"ל, ענין שם. על כן הם מתניגעים בכל פהם לילך בדרך ה' יתברך להביט רק על הטוב ולא להביט על הרע כלל כדי להכניס את ישראל בכף זכות תמיד עד שיחזרו כלם לה' יתברך, שעל ידי זה תבוא הגאולה במהרה בזמנינו ויבנה בית המקדש על מכונו, אמן:

*

זוהר על קדושת השבת שהובא בראשית הכמה

זוהר הקדוש מתוק מדבש כרח עמוד שא

ויקהל רה. – ובגין דא חפמינ דידעין רזין ובשביל זה החכמים היודעים את סוד מעלת יחוד ליל שבת, בעיין לסדרא שמושא דלהון בהאי ליליא צריכים לסדר השמוש שלהם בלילה הזה, אפילו שבכל לילה יש גם כן יחוד למעלה, עכ"ז אינו דומה ליחוד של שבת, מאי טעמא מהו הטעם ומהו מעלת יחוד ליל שבת, ואמר בגין דכל יומי דשבתא אית לון רוחא אחרא דשרא על עלמא לפי שבכל ימי השבוע יש לאלו החכמים רוח אחר השורה על העולם, מעין הדעת טוב ורע, טוב מצד מלאך מט"ט ורע מצד הס"מ, ובהאי ליליא אית לון רוחא אחרא קדישא עלאה דנתתא לבני קדישין רוחא דנשיב מעתיקא דכל עתיקין וזה הרוח נושב ונמשך מזקן הזקנים סה"א כנ"ל ונתתא לגו נקודה תתאה ויורד לתוך נקודה התחתונה שהיא המלכות למיחב בה נייחא לכלא לתת בה מנוחת השבת לכל ישראל, ודא אתפליג לכל סטרינ לעילא ותתא ורוח הזה נחלק לכל הצדיקים למעלה להמלכות ולמטה לבני ישראל, כמה דאת אמר שהמלכות אומרת שזה הרוח נחלק ביני ובין בני ישראל כנזכר לעיל.

וכד אינון חפמינ יתבין בההוא רוחא קדישא וכשאלו החכמים יושבים ונמצאים ברוח הקדוש ההוא, רוחא עלאה שהוא רוח העליון הנמשך מנ"א השורה עליהם בשבת, בעאן לשמשא ערסייהו אז צריכים לשמש מטתם, דהאי רוחא אמשיך אבתריה לתתא כל אינון גשמתין קדישין כי זה הרוח השורה עליהם ממשך אחריו למטה כל אותם נשמות הקדושות מעולם האצילות, ויתרין קדישי עליונין בהאי רוחא, גשמתין קדישין לבנינון כדקא יאות ויורשים הקדושים העליונים בכח רוח הזה, נשמות קדושות שמורשים אותם לבניהם כראוי בלתי תערובת יצר הרע, ורע כי האדם כשמשמש עם אשתו מוליד ממש במעשי, וצריך לעשות תשובה שלימה קודם היחוד, כי אם לא עשה תשובה ויש עבירה בידו, מטביע כנולד טבע עבירה ההיא, אם כן בשבת כשיש לו תוספת נשמה מדה טובה מרובה, לכן בכחה ימשיך אל הנולד נשמה מעולם האצילות. (כמ"ק ומספ"ס)

וממשיך רבי יצחק דבריו ואמר עוד כי פין דהאי רוחא שרא על עלמא כיון שזה הרוח של קדושת השבת שורה על העולם, כל רוחין בישינ וכל מקטרגין בישינ אסתלקו מעלמא כל רוחות הרעות וכל המקטרגים הרעים מסתלקים מן העולם, ולא בעינן לצללא על גטורא ואין אנו צריכים להתפלל על שמירה בכרכת השכיבו, בגין דישאל אינון גטירין בההוא רוחא לפי שישאלו הם שמורים מכל בחי' דין ופחד בכח זה הרוח, וכפח שלום שהיא השכינה פריסת גרפהא עלייהו פורסת כנפיה עליהם, ואינון גטירין מכלא והם שמורים מכל פגע רע, לכן אין לומר קודם תפלת ערבית של ליל שבת והוא רחום, שהוא שמירה מהמזיקים, וכן אין לומר ושמור צאתנו ובואנו שבכרכת השכיבו, שהוא שמירה מדין העליון כשעולות נפשתינו בעת השינה לפקדון למלכות (ועי' נעטמא 56, כהנפס דף ס"ה, ועי' א"ח סי' רס"א), כי אם מתפלל על שמירה שהשכינה תשמרהו, הוא פוגם בזה בכבוד השכינה השורה עמו ושומרת אותו בשבת.

זוהר הקדוש / מתוק מדבש / כרח עמוד שה

ויקהל דף רה סוף עמוד א – ואמר עוד רבי יצחק כי יומא דשבתא חדה איהו לכלא כיום השבת יש שמחה בכל העולמות, וכלא אתגטר לעילא ותתא והכל נשמר למעלה ולמטה, כי ביום השבת אין שום דין מתעורר כלל למעלה, ואין החיצונים יכולים לשלוט למטה, (כד"ו הגי') וכלא אתעטר שסגל מתעטר להעלה ולמטה, ובהורא תתאה נהרא לסלקא לעילא ואור התחתון שהוא המלכות מתעוררת ומאירה לעלות למעלה, בשפיר דעטרין שבעין חולקין יתיר בעטרות יפות שהם שבבים חלקים יותר מבחול, וסבא דכל סבין אתער וזקן הזקנים סה"א כנ"ל מתעורר להשפיע לה אלו העטרות.

כח האצילות כעשרה דף ע"ג, כי כור אלו השבטים עטרת הם האצילות המוחין ולבושיהם שמתקבלים מכלל כיום השבת, שם ד' הוי"ו שם ע"פ"מ, ו' אהי"ו דודי"ן ואלפ"ן והי"ן ששם הכללות הם ע' אותיות, והם ג' תפ"א, וסוף עליהם שם י"ה ויחיה הם כמספר שבת, וענין שם י"ה הוא, כי כור שבת הוא ענין עליהם וז"ל כמספר א"ו ואז גם הם כמספר א"ו. (וכתב שם עוד בע"כ וי"ל כי המלכות הנקראת א"ל אנו"י עתה נחפסה גם כה תוספת קדושה ונעטת אנו"י כמ"י שני' מרע"ה, ונקראת עתה א"ל אנו"י דל"ת ט"ו יו"ד, והם ג' שבת, לרמז שעתה היא קדושה העתידת שם י"ה שבת ממש.

בדין כד סליק נהורא אז כשעולה אור הבקר, עמא קדישא מקדמי לבי כנישתא בלבוש יקר בהדרה עם הקדוש מקדימים לבית הכנסת בלבושי כבוד בשמחה מכח התפשטות אור הבינה שבה מקור השמחה, מתעטרין בעטרא קדישא דלעילא מתעטרים בעטרה קדושה שלמעלה, בההוא רוחא קדישא עלייהו לתתא באותו הרוח שהוא כללות תוספת הנר"ן העומד עליהם למטה, שהוא מבחינת קדושת היום הכה מו"א, משבחן בשירין ותושבחן משבחים בשירות ותשבחות, וסלקין תושבחן לעילא ועולים התשבחות למעלה לעולם האצילות מיד כשיצאים מפי המשבח, ואינו כמו בחול שהתפלה צריכה לעבור

דרך אויר העולם ואח"כ דרך ההיכלות, אבל ביום השבת הכל הוא בסוד האצילות, ועל"אין ותתאין בלהו בחדוה ועליונים ותחתונים כולם הם בשמחה, ומתעשרין בלהו בחדוה וכולם מתעשרים כאחד. פתחי עלאי ואמרי זכאין אתון עמא קדישא בארעא ואז פותחים העליונים ואומרים אשרי לכם עם הקדוש בעולם הזה, דמאריכון אתעשר עלייכו שקוניכם מתעטר עליכם על ידי התפשטות האצילות למטה בלי אמצעות ההיכלות והחילום, וכל חילין קדישין מתעשרין בגיניכון וכל הצבאות הקדושים של מעלה מתעשרים בשבילכם ומקבלים הארת קדושת השבת בזכותכם, כי התפשטות אצילות למטה דרך ההיכלות הוא בשביל ישראל התחתונים.

האי יומא, יומא דנשמתין איהו היום הזה של שבת הוא יום של הנשמות שבו נהנים הנשמות ממקורם מהבינה, ולאו יומא דגופא ואינו יום של הגוף, כי אין שפע עב נשפע בעולם, בגין דשלטנו דצורא דנשמתין איהו לפי שהוא שליטת צרור הנשמות שהוא הבינה השולטת בשבת, לכן הנשמות נהנים מהשפע הנמשך מושרשם, וקיימן עלאין ותתאין ועומדים העליונים שהם המלאכים, והתחתונים שהם הממונים על העולם, בלהו בזווגא (דף רה ע"ב) חדא כולם ביחד אחד בסוד האצילות בעטרא דרוחא יתירא עלאה קדישא בעטרה של רוח יתירה עליון וקדוש, כלומר מכת תוספת הנר"ן של יום השבת. (נמ"ק ומק"מ ומפדוס)

זחר קדוש מתוך מדבש כרך ו עמוד רס

זחר יתרו פט. – תאנא בהאי יומא כל נשמתיהון דצדיקייא למדנו שביום השבת כל נשמות הצדיקים שהם נחים בג"ע העליון שבעולם הבריאה ששם מדור הנשמות, כולן מתעדיין בתפנוגי עתיקא קדישא סתימא דכל סתימין מתעדינות שם בתענוגים של עתיקא קדישא סתא פלוק הסתום מכל הסתומים (פי הוא סתום ומלכס מוך א"ל שם סתומים ומלכס מוך ז"ל) הנאמר אליהן באור של עונג השבת, ורוחא חדא מענוגא דההוא עתיקא קדישא ורוח אחד שנמשך מענוג של עתיקא קדישא לגן עדן העליון שהוא הנשמה יתירה, מתפשטא בכלהו עלמין מתפשט בכל העולמות בי"ע, וסלקא ונחתא ומתפשטא לכלהו בני קדישין ועולה ויורד בסוד רצוא ושוב ומתפשט לכל בני ישראל הקדושים, לכלהו נטורי אורייתא לכל שומרי התורה, ונייחין בנייתא שלים ונחים ע"ז במנוחה שלימה, ומתנשי מקלהו כל רוגזין ונשכחים מכל אחד מהם כל מיני כעס, כל דינין כל מיני התגברות הדינים של עצב חולי ומיתה, וכל פולחנין קשין וכל עבודות קשות ויגיעות מלאכה של ימות החול, חדא הוא דכתיב ביום ה' לך פי ביום השבת יתן לך הקב"ה מנוחה ע"י הנשמה יתירה, מעצבך מהדינים, ומרגזך מן הכעס, ומן העבודה הקשה כפשוטו, בגיני כך שקיל שבתא לקבל אורייתא משום זה שקולה שבת כנגד כל התורה, כי כמו שהתורה מוספת רוח קדוש לגר המקבל אותה, כך השבת מוספת רוח קדוש להכנס תחת כנפיה, וכל דנטיר שבתא כאילו נטיר אורייתא כולה וכל השומר שבת כאילו שומר את כל התורה כולה, וכתיב אשרי אנוש יעשה זאת וכן אדם יחזיק בה שומר שבת מחללו ושומר ידו מעשות כל רע, אשתמע מכאן נשמע דמאן דנטיר שבת כמאן דנטיר אורייתא כולה כי מי ששומר את השבת נחשב לו כמי ששומר את כל התורה, שהרי הכתוב מדמה שומר שבת מחללו לשומר ידו מעשות כל רע, שהוא אדם ששומר עצמו מלעבור על כל עבירות שבתורה, הרי ששקולים זה כזה. (נמ"ק ונמ"ק ונמ"ק לפי האזיז"ל)

בעניין טבע והשגחה הנ"ל.

שכן סוד עגולים ויושר

עיין פתחי שערים (לרבי יצחק חבר) נתיב אורות דנקודים פתח ה' - ההבדל בין אורות אח"פ לאור היוצא מהעינים:

<אורות אח"פ (נקודים) הם הנהגה שלמעלה מגדר הזמן. לכן במדרגה זו שייכת רק הנהגת הנצחיות שהיא הנהגת היושר, משום שבעולם הנצחיות כל אחד מקבל שכר בדין וביוסר לפי מעשיו. האור היוצא מן העינים הוא שורש לנקודים בזמן קלקולם, ולאצילות לאחר התיקון. לכן במדרגה זו יש ב' בחינות. א', בחינת השגחה הכללית דעיגולים שהיא אינה לפי המעשה, וסובלת אפילו את מצב הקלקולים שהיה בנקודים והיא בסוד שם ב"ו, וב', בחינת ההשגחה הפרטית דיושר שהיא באה לתקן את הקלקול ע"י התורה והעבודה, והיא בעולם האצילות בסוד שם מ"ה החדש. משום שהנהגת היושר תלויה בעבודת האדם בתורה ובמצוות, לכן הנהגה זו היא מיוחדת לישראל. משום שתכלית הבריאה היתה על מנת לשלם שכר טוב ליראיו בדין וביוסר, לכן הנהגה זו היא העיקרית. הנהגת הטבע הכללית דעיגולים שהיא על פי החסד ולפנים משורה"ד, היא טפילה להנהגת היושר >

הפרש יש בין אורות אח"פ שהאירו בא"ק, ובין אור שיצא מן העינים שהם הנקודים. שאורות אח"פ הם כלים בסוד יוסר לבד, מה שא"כ אורות דנקודים שהם מן הטבור ולמטה דא"ק, הם בסוד עיגולים ויושר. ובתחלה קודם התיקון, לא יצאו רק בבחינת עיגולים לבד. ואחר התיקון, נתגלה גם בחינת יוסר שבהם. והכוונה בזה, שכבר נתבאר שענין עיגולים ויושר הוא שורש דרגא דאד"ס ובהמ"ה והם בסוד מ"ה וב"ן:

והיינו, שהשקפת א"ס ית"ש על הנבראים הוא על שני דרכים. הא', בהשקפה כללית שאינו לפי העבודה והבחירה, רק בשביל קיומם שנבראו בתחלת הבריאה מצד חסדו ית"ש למען שמו, והוא נקרא מדרגת בהמה. והיינו, סוד שם ב"ן שהוא השגחתו ית' על כל הנבראים של דצ"ח (דומם צומח חיל) ואו"יה (ואומות העולם) שאין בהם תורה ועבודה, ובהם הוא הנהגתו ית' בכללות, אין הפרש בין גדול לקטן, ואין בהם בחינת מעלה ומטה עליה וירידה. והוא סוד הנהגת הטבע ע"פ המזלות שהם גלגלים בעיגולים וסובבים העולם בשוה, אין הפרש כלל בין פרט לפרט:

והבחינה השניה הוא הנהגתו ית' בדרך פרט, בציור אדם ממש. והוא המיוחד רק לישראל ע"פ סדר התורה והמצות תרי"ג אשר הם ממש בציור אדם, ובו שייך הפרש חלקים ועליה וירידה חסרון ומיעוט וריבוי ועליה הכל לפי רוב המעשה. וזה נקרא בחינת יוסר של המאורות, בסוד אל אמונה ואין עול, צדיק ויושר הוא. ומטעם זה נקראו ישראל יושרין.

והוא הנהגה העליונה המלוש בפנימיות הנהגת הגלגלים ומזלות, שהנהגת הטבע היא טפלה אליה ומשתנית ע"פ ישראל ע"פ הנהגת היושר גם באו"ה ובדצ"ח, שזה סוד בחינת יוסר שהוא עומד בפנימיות העיגולים:

והנה, כל זה הוא בכלל למעלה מושרש בא"ק הזה, שאורות אח"פ שהם ההכנות אל מאורות וסדרי הפעולות של האצילות שהם רק בסוד קיבול שכר למעלה ממדרגת הזמן ורק בבחינת נצחיות, וזה אינו תלוי רק בעבודה כמו שיהיה לע"ל אחר התחיה, שלא ישארו רק נשמות ישראל ונפשות שלהם שנזדככו בסטרא דקדושה, לכן הם רק בבחינת יוסר לבד, ואין שייך שם בחינת עיגולים כלל.

מה שא"כ באצילות שהוא המסודר לפי סדר הנהגת הזמן של שית אלפי שנים, שבזה יש ב' מדרגות. א', בחינת השגחה כללית שאינו לפי המעשה, והיינו, אפילו לפי הקלקולים הנמצאים בהם, זה בחינת עיגולים שלהם, שהוא בסוד ב"ן. והיינו, קודם התיקון לפי ענין השבירה שהיה בשביל התכלית שיוצא מהם, והיינו התיקון אשר נעשה, שהקלקול היה ע"מ לתקן, כמו שית' בס"ד בנתיבים הבאים.

והוא ג"כ סוד ההשפעה שהגיע לדורות הראשונים שעד אברהם, בכדי להוציא מהם האבות וישראל, כמ"ש עשרה דורות מאדם כו', עשרה דורות מנח כו', וז"ס יציאתם בתחלה מן העינים בבחינת עיגולים לבד.

ואח"כ הוא הסדר השני, שהוא העיקר בכוונה, והיינו, התיקון שהיה אחר הקלקול. והוא סוד ההנהגה שנתחדש בעת שבא אברהם לעולם, וכן האבות ומשה רע"ה דור המדבר והנהגת ישראל וצדיקים שבכל דור, שהכל בדקדוק עצום בכל פרט ופרט לפי המעשה, שגם הטבע משועבד לו ונשתנה ע"י: והוא סוד עולם התיקון, הכל לפי ציור אדם בתרי"ג מצות שבו. והוא הארת הרצון שנתגלה מן המצא, והוא היושר שנתחבר עם העיגולים. והוא סוד חיבור מ"ה וב"ן.

ולכן אורות דאח"פ שהם רק בבחינת קיבול שכר ונצחיות, אין שייכות בהם בחינת עיגול כלל, ואינם נמשכים רק ביושר בבחינת הפנים של א"ק בסוד ישא ה' פניו אליך, ע"י התדבקות רצונו ית' אל ברואיו, מה שא"כ בבחינת אחוריים שלו שאין הנבראים פונים למלאות רצון קונם, אין שייך בזה קיבול שכר כלל. ולכן אין להם בחינת נצחיות כלל. עיין בביאורי רבינו הגדול הגר"א ז"ל לספד"צ, סוף פ"ה, ותבין מ"ש.

מה שא"כ אורות הנמשכים מהעינים שהוא לפי בחינת הכלים, אף שעומדים להוציא הקלקולים, הוא בהנהגת הזמן של שית אלפי שנים לפי בחינת השגחה כללית בטבע שייך המשכת השפע הזה. ולכן כתב הרב זללה"ה שאור העינים מסבב ב' צדידי א"ק, גם מאחוריו והוא בחינת עיגולים ממש. והבן:

ועוד טעם שני, כי אורות אח"פ יוצאים דרך צינורות פתוחים ממש, לכן הם ישרים. מה שא"כ אורות הנקודים שהם מצומצמים ואינם יוצאים דרך פתח פתוח, רק דרך נקבי העור דרך גומות ושערות שבו, לכן הם בבחינת נקודים ועיגולים. והוא מ"ש שאורות אח"פ הם בהשפעה גדולה ובהארה מרובה בגילוי רצון הפנימי של א"ס ית' הגנוז בא"ק הזה, שאינו לפי ערך הצמצום של הנהגת הזמן, רק במדרגה יותר גדולה בבחינת נצחיות שזהו קיבול השכר. לכן אינו אלא לבעלי העבודה, למי שהוא במדרגת אדם ממש, והשלים רצונו ית' בתכלית בריאתו:

מה שא"כ הארת הנקודים שהיא הנהגת הזמן העתה, שהוא בא בצמצום גדול ובהסתתר פנים ממש ע"י מסכים ומחיצות רבות של כלים ומדות וגבולים לפי ענין הנהגה שאינו לפי העבודה, רק מצד חסדו ית', וגם מצד התכלית שכיון בהם ית' בכדי להיות שמירה לישראל ורצועת מדרות, או בשביל קיום ישראל, וכמה דרכים לפניו, לכן הם בעיגולים ואין השגחה זאת משקיף עליהם לדקדק לפי רוב המעשה כמ"ש. והוא גם כן מ"ש הרב (הארי"י), שאור היוצא להאיר לנקודים הוצרך לצאת בדוחק גדול, ומכה בהאורות ההם עד שנעשו עיגולים מסביב. כי התגלות הרצון הפנימי במדרגת הנקודים, אינו ע"פ המעשה, שהרי השפע נשפע בהם אף שהקלקול גובר בעולם, והסטי"א מתגבר ומרבים לחטוא, ואעפ"כ, שפע החיים נשפע להם, שלא ברצון הגלוי כביכול, אלא צריך להעביר הקטרוג ולעשות לפניו משה"י. ולכן אינו בבחינת יושר, רק בדרך שפע כלליות לקיום העולם לבד. והבן:

*

בעניין טבע והשגחה מה שהטבע היא הנהגת חק קבוע שמנהיג הקב"ה את העולם ע"י גלגלי השמים והמזלות

ספר הברית – חלק א מאמר א מוסדות שמים – פרק ד – נמצא הו' רקיעין הם עשר ספירות דעשייה. אמנם צריך שתדע שהם י' ספירות מקיפי יושר דעשיה, לא י"ם דיושר עצמו דעשייה כדאיתא בעין חיים (שער ציור עולמות בפרק ב'), וענין מקיפין ויושר אין כאן מקום ביאורן ויבוקש הדבר וימצא כתוב על ספר עין חיים בדרוש עגולים ויושר (בשער היכלות ענף ג' מהדורא קמא), מה שאומר שהרקיעין הם מקיפי היושר, אולי רומז למה שנתפאר שטבע הוא מנחי' עגולים דהיינו מקיפים שמאירים בשווה לכל ולא כהשגחה שהיא לפי המעשה, ומה שאומר שהם מקיפי היושר ולא סתם מקיפים אולי רומז להשגחה שהיא מנחי' היושר והיא נעלמת בטבע.

ספר הברית ח"א מאמר ב' חוג השמים – פרק א:

דע שהשמי הנקרא רקיע אשר הוא סוד יסוד דשמים דעשיה כאשר זכרנו בפרק הקודם, בו קבועים כל הגלגלים והכוכבים ועשרה גלגלים הידועים הם בחינת עשר ספירות דיסוד זה, ואלו הם,

העליון נקרא גלגל השכל שהוא הרקיע עצמו הוא בחינת כתר דיסוד זה.

הב' נקרא **גלגל המקיף** שהוא היומי על שהוא מקיף בכל יום ממזרח למערב הפך תנועת כל הכוכבים כי תנועת כל הכוכבים במסלולתם היא ממערב למזרח והוא מגלגל את כלם עמו ממזרח למערב הפך תנועתם לכן נראים שמש וירח וכל הכוכבים כאלו הם הולכים ממזרח למערב,

והדמיון בזה זכוב ההולך ונוסע על האופן לצד זה והאופן מתהפך ומתגלגל לאחוריו וירון הגלגל ומוליך ומביא הזכוב עמו. ואין בגלגל המקיף היומי הזה לא כוכב ולא צורה מן כוכבים כלל, והוא בחינת חכמה דיסוד זה.

הג' נקרא **גלגל המזלות** הוא בחינת בינה שבו קבועים כל הכוכבים הקיימין מאירין ושאין מאירין המתחלקים ל"ב צורות הנקראים י"ב מזלות הידועים ששמן על שם צורתן, מלה שור תאומים סרטן אריה בתולה מאזנים עקרב קשת גדי דלי דגים, וגלגל המזלות הזה נקרא בלשונם (עקליפטוס צאדיאקוס) ובל"א (טהור קריין) והוא הולך אל דרום וסובב אל צפון על סביבותיו של קו משוה היום הנקרא (עקוואטור) ההולך ממזרח למערב, וששה משמות מלה שור תאומים סרטן אריה בתולה, הם ששה מזלות הצפוניים. ואת שמות הששה הנותרים מאזנים עקרב קשת גדי דלי דגים הם מזלות דרומיים, ולנוכה מלה שור תאומים תתראה השמש רביע ראשון מהשנה הנקרא אביב, ולנוכה סרטן אריה בתולה תתראה רביע השני מהשנה הנקרא קיץ, ולנוכה מאזנים עקרב קשת תתראה רביע שלישי מהשנה הנקרא בציר, ולנוכה גדי דלי דגים תתראה רביע אחרון מהשנה הנקרא חורף:

ועוד בו ל"ו צורות משני צדי חגורת המזלות מפה ומפה, כך הכל חמה מ"ח צורות המכוארים בספרים ואין כאן מקומן להזכירם. ותחת גלגל מזלות אשר בו הכוכבים הקיימים הנקראים (פיקס שטערין) יש ז' גלגלים אשר בכל גלגל כוכב אחד, ונקראים שבעה כוכבי לכת על שהם הולכים סביבותם הנקראים (וואנדיל שטערין) ושם שצ"ם הנכ"ל, ר"ל שבתאי צדק מאדים חמה נוגה כוכב לבנה, וככה סודון ג"כ מלמעלה למטה והם בחינת חג"ת נהי"ם דיסוד זה ר"ל חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד מלכות, וכל אחד יש לו מלאך שהוא נפש, ואלה שמותם, שבתאי מלאכו שהוא נפש נקרא קפציאל, צדק מלאכו שהוא נפש צדקיאלי, מאדים מלאכו שהוא נפש רפאל, נוגה ענאל, כוכב מיכאל, לבנה גבריאל, כדאיתא בעין חיים הנדפס (שער קצור אבי"ע פרק ח') ובעין חיים כתב יד הוא בשער קליפת נוגה (פרק ח') זהו דעת המקובלים ומסכים לדעת הפילוסופים האומרים שהמלאכים מניעים את הגלגלים, ועל כל כוכב מו' כוכבי לכת שולטים ב' מזלות מהכוכבים הקיימין מלבד חמה ולבנה שעל כל אחד מהם שולט אחד מן המזלות, על חמה שולט אריה, ועל לבנה סרטן, ועל מאדים מלה ועקרב, ועל נוגה שור ומאזנים, ועל כוכב תאומים ובתולה, ועל שבתאי גדי ודלי, ועל צדק דגים וקשת. וכל הגלגלים והכוכבים והמזלות וכוכבי לכת הכל ברקיע השמי הנקרא רקיע שהוא השמי מלמעלה למטה כמה שכתוב ויתן אותם אלהים ברקיע השמים (בראשית א') כמו שאמרו חז"ל (פ' אין דורשין) שהקים שבו שוהקים מן לצדיקים רקיע שבו חמה ולבנה כוכבים ומזלות. ואלה עשרה גלגלים אשר חמה עשר ספירות דיסוד זה חמה מכוונים נגד י"ם אשר בכללות הו' רקיעים הנזכר בסוף מאמר הקודם באופן זה, נגד ערבות הכולל ג' ראשונות הוא גלגל השכל והיומי והמזלות, ונגד מכוון מעון זכור, שבתאי צדק מאדים, ונגד שחקים הכולל שנים חמה ונוגה, ונגד רקיע כוכב, ונגד וילון לבנה:

ועוד יש הרבה כוכבי לכת למעלה מכוכב (אוראנוס) וגבוה מעל גבוה מה שעדיין לא השיג אותם חוש הראות ולא שזפתם עין איש ע"י שום כלי מחזה, ואפשר כי בדור אחר שיבא אחרי הדור הזה יתגלה להם עוד כוכבי לכת ממין הזה וישיגו אותם עם שיהיו לאחרונים כלי הבטה וכלי מחזה הנקראים (פערן גלעזער) יותר טובים מאלה אשר בידינו, והיה באחרית הימים ידעו הרבה כוכבי לכת, וחכמי ישראל הקדמונים כלם ידעו מהם והשיגו אותם לא בעין בשר ולא ע"י כלי אבל ע"י ההופעה ורוח הקודש או מסורה מאבות העולם, אך לא זכרו ולא פקדו אותם בעבור שאין הכוכבי לכת אשר למעלה משבתאי פועלים בארץ הנשמה הלזו כי אם מעט מזעיר ולעיתים רחוקות ובדברים פרטיים, אבל הו' כוכבי לכת התחתונים מכלם שהם משבתאי ולמטה לחיותם קרובים לארץ פועלים בארץ אשר אנחנו יושבים עליה הרבה נודע וניכר פעולתם תמיד, כמו השמש וחירה פועלים בכל הצמחים והנצנים כמה שכתוב וממגד תבואות שמש וממגד גרש ירחים (דברים ל"ג), וכן שאר החמשה נודע לכל שפועלים בכל הארץ ובכל צאצאיהם הו' מיני מתכות שהם הדומים וכן בצומח חי מדבר, לכן לא זכרו אותם חכמי ישראל הקדמונים כי אין שייכות לנו בהם, וע"כ לא זכרו גם הגלגלים שלהם, אמנם גלגל המזלות שבו קבועים כל הכוכבים הקיימים המאירים לארץ ולדרים עליה בלילות הנקראים בלשונם (פיקס שטערין) בא בחשבון בעבור פעולה ההיא כנאמר ואת הכוכבים ויתן אותם אלהים ברקיע השמים להאיר על הארץ (בראשית א'), וגלגל היומי הוא הגורם כל הפעולות, וגלגל השכל הוא הנותן כח בכלם לפעול פעולתם, לכן באו גם הם בחשבון ומנו אותם ויהי מספרם לגלגלותם עשרה לא יותר, ומספר כוכבי לכת שבעה לא יותר: